

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови
районної державної адміністрації

30 грудня 2024 року № *145*

ПРОГРАМА
економічного і соціального розвитку
Чернігівського району на 2025 рік

	Вступ	3
I.	Аналіз стану справ економічного і соціального розвитку Чернігівського району за 2024 рік	5
II.	Мета, завдання та пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку у 2025 році	10
1.	Створення безпечових умов для повсякденної життєдіяльності громадян та забезпечення їх нагальних потреб	11
1.1.	Забезпечення публічної безпеки населення в умовах воєнного стану та у післявоєнний період	11
1.2.	Забезпечення стабільного функціонування споживчого ринку та продовольчої безпеки району	13
1.3.	Інформаційна безпека та кібербезпека	15
1.4.	Енергетична безпека	16
1.5.	Екологічна безпека та адаптація до змін клімату	18
1.6.	Забезпечення населення району якісною, доступною медичною допомогою	23
1.7.	Якісна та доступна освіта	27
1.8.	Розвиток фізичної культури, спорту. Національно-патріотичне виховання. Забезпечення гендерної рівності	28
1.9.	Розвиток культурного та туристичного середовища	30
1.10.	Забезпечення соціального захисту населення, в т.ч. внутрішньо переміщених осіб, ветеранів. Підтримка дітей та сімей, оздоровлення дітей, розвиток відповідної інфраструктури.	32
1.11.	Розвиток громадянського суспільства	39
1.12.	Надання якісних адміністративних послуг	39
2.	Комплексне відновлення та розвиток інфраструктури району	41
2.1.	Відбудова та стабільне функціонування соціальної та критичної інфраструктури, системи життєзабезпечення, житла	41
2.2.	Відновлення та розвиток дорожнього господарства, транспортної інфраструктури та зв'язку	44
3.	Відновлення стабільного функціонування економіки	46
3.1.	Розвиток промислового комплексу району	46
3.2.	Сталий розвиток агропромислового комплексу району	47
3.3.	Відновлення та стимулювання розвитку бізнесу району	48
3.4.	Інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність	49
3.5.	Забезпечення продуктивної та вільно обраної зайнятості громадян	51
III.	Джерела фінансування програми економічного і соціального розвитку Чернігівського району на 2025 рік	52
Додатки:		
Додаток 1.	Основні прогностичні показники економічного та соціального розвитку Чернігівського району на 2025 рік	
Додаток 2.	Перелік районних програм, які передбачається фінансувати в 2025 році	

ВСТУП

Чернігівський район утворено в нинішніх межах у липні 2020 року. Район розташований в північній частині Чернігівської області, межує з Ніжинським, Корюківським районами Чернігівської області, Київською областю, Білоруссю та російською федерацією. Адміністративний центр району – м. Чернігів. Територія 10 246 км². Населення 434,6 тис. чол. (в т.ч. м. Чернігів 275 103 осіб).

Населених пунктів - 472, в т.ч. міст - 3, селища - 27, сіл - 442. До складу району входять 20 громад: Березнянська селищна громада, Гончарівська селищна громада, Городнянська міська громада, Деснянська селищна громада, Добрянська селищна громада, Іванівська сільська громада, Киїнська сільська громада, Киселівська сільська громада, Кіптівська сільська громада, Козелецька селищна громада, Куликівська селищна громада, Любецька селищна громада, Михайло-Коцюбинська селищна громада, Новобілоуська сільська громада, Олишівська селищна громада, Остерська міська громада, Ріпкинська селищна громада, Седнівська селищна громада, Тупичівська сільська громада та Чернігівська міська громада.

Ґрунти – чорноземи глибокі, піски, малогумусні, лугові та лугочорноземні, темно-сірі підзолисті і торфоболотні. Корисні копалини – суглинки, торф'яники, піски. Площа лісів – 252,1 тис. га, основні породи – сосна, дуб, вільха, ясен, береза. Площа водяного дзеркала річок, озер, ставків – 15,3 тис. га, довжина річок – 2,7 тис. км.

Напрямки спеціалізації району:

у промисловості – добувна, лісопереробна та деревообробна, харчопереробна промисловість;

у сільському господарстві – рослинництво (зернові, зернобобові, олійні культури).

Основою для розроблення Програми економічного і соціального розвитку Чернігівського району на 2025 рік (далі – Програма) є Конституція України, а також закони України: «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про засади державної регіональної політики» (з урахуванням змін, внесених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регуляторної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09.07.2022 № 2389-IX), а також постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» зі змінами.

Головною метою Програми є консолідація зусиль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування для створення сприятливих умов сталого економічного розвитку, відновлення економічного потенціалу та модернізації базових секторів промисловості. Особлива увага приділяється підвищенню ефективності агропромислового комплексу, підтримці малого та середнього

бізнесу, а також реалізації ефективної політики зайнятості. Усі ці заходи спрямовані на підвищення рівня життя населення.

Програма базується на аналізі соціально-економічної ситуації району у 2024 році та відповідає основним завданням Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. У документі окреслено ключові заходи, які необхідно реалізувати у 2025 році для відновлення та розвитку району.

Розробка Програми спрямована на підвищення ефективності функціонування господарського комплексу, соціальної сфери та забезпечення балансу інтересів держави, регіону, роботодавців і працівників.

Пріоритетними завданнями Програми є підвищення конкурентоспроможності району, вирішення актуальних економічних і соціальних проблем, створення безпечного та комфортного середовища для життя.

Реалізація Програми покликана сприяти вирішенню нагальних проблем району, забезпеченню сталого розвитку, покращенню якості життя, зменшенню рівня бідності та усуненню соціальних дисбалансів.

I. Аналіз стану справ економічного і соціального розвитку Чернігівського району за 2024 рік

У зв'язку з призупиненням формування та оприлюднення статистичної інформації відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2115-XI «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», наразі не є можливим проаналізувати окремі показники економічного і соціального розвитку Чернігівського району за 2022 - 2024 роки на основі статистичних даних.

Демографічна ситуація

На території району у 2024 році проживає 434,6 тис. осіб (у 2023 р. – 440,6 тис. осіб, 2022 р.- 439,9 тис. осіб). Народжуваність складає 3,1 %, смертність - 15,0 %. Середній вік населення 43,5 роки. Збройна агресія рф значно посилила негативні тенденції у демографічній ситуації району.

Економіка

У 2024 році зусилля органів виконавчої влади у тісній співпраці із самоврядними структурами зосереджувались на забезпеченні в Чернігівському районі умов економічного відновлення, розвитку інвестиційної активності та реалізації загальнодержавних програм.

На території Чернігівського району зареєстровано 34300 суб'єктів малого та середнього підприємництва, зокрема 11850 суб'єктів господарювання (юридичних осіб) та 22450 ФОП - фізичних осіб – підприємців (ФОП) (всі територіальні громади району). 2250 суб'єктів підприємницької діяльності (СПД) – юридичних осіб перебувають на обліку органів Державна податкова служба (ДПС) (за виключенням Чернігівської міської територіальної громади).

На підприємствах промислового комплексу працює біля 1200 осіб. Промисловий комплекс Чернігівського району складають такі підприємства як: ТОВ «Добродія Фудз» (виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості); ТОВ «Бейкері Фуд Індастрі (виробництво хлібобулочних виробів); СФГ "КОЛОС" (харчопереробне виробництво); ПВТП «ДЖІ-ЕН-ЕЛ» (харчопереробне виробництво); ДП «Чайка» філія «Чемер» (харчопереробне виробництво); ПБП «Вимал» (харчопереробне виробництво, зокрема крохмаль); ТОВ «Папернянський кар'єр скляних пісків» (видобутку піску); ТОВ «Планета-інкс» (з виробництва поліграфічних фарб); а також підприємства з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (ТОВ «Пласт-Бокс Україна», ТОВ «ПЕТ Технолоджиз», ТОВ «УКРКОРД» та ін.); автотранспортних засобів та обладнання (ТОВ «Чернігівський автозавод», ТОВ «УКРКАРД», ТОВ «Чернігівський ковальський завод» та інші); текстильним виробництвом, виробництвом одягу,

шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (ПрАТ «ЧШФ «Еlegant», ТОВ «Сівертекс», ВП «ТК-Стиль», ТОВ «Текстиль Контакт», ТОВ «Швейна фабрика «ГАЛАНТ», ПрАТ «ЧВФ «Берегиня» та інші); харчових продуктів та напоїв (ТОВ «Чернігівський хлібокомбінат № 2», ТОВ «Наша булочка», ТОВ «Абінбев Ефес Україна», ТОВ «Рошен Ексклюзив», ТОВ «ФАБРИКА ЗДОРОВО») та інші.

Обсяги промислового виробництва в 2024 році (за даними підприємств планованого кола) станом на 01.10.2024 склали 958050,63 тис. грн, темп росту до відповідного періоду минулого року склав 100,5%. Не зважаючи на наслідки збройної агресії РФ та збитки, майже всі підприємства району відновили виробництво та поступово нарощують виробничі потужності, залучають інвестиції, грантові програми, розширюють експорт продукції. Зокрема, у 2024 році ТОВ «Бейкері Фуд Інвестмент» уклало до 10 нових контрактів із зарубіжними партнерами з країн Євросоюзу, ТОВ «Планета-Інкс» вдвічі збільшило експорт продукції на зарубіжні ринки.

У 2024 році мікрогранти від 150 000 – 250 000 грн. на створення або розвиток власного бізнесу отримали 78 заявників/підприємств району (у т.ч. 71- по м. Чернігів) на загальну суму 28 955,83 тис. грн. УБД та члени їх сімей отримали суми від 250 000 до 500 000 грн. – 11 заявників (у т.ч. 9 - по м. Чернігів) на загальну суму 5 190 286 грн.

У звітному періоді отримали гранти такі сільськогосподарські та переробні підприємства Чернігівського району: СФГ «Колос» - 5 600,00 тис. грн., ТОВ «Аграрна компанія Еко-парк» - 7 980,00 тис. грн., ФГ «Напорівське» - 700,00 тис. грн.

Продукція підприємств промисловості є конкурентоспроможною і користується попитом на зовнішніх ринках. Підприємства району мають постійні зовнішньоторговельні зв'язки з партнерами з 19 країн світу.

Аграрний сектор залишається стратегічною галуззю економіки району, яка забезпечує бюджетні надходження, відновлення та розвиток сільських територій.

В агропромисловому секторі району працює 538 активних підприємств усіх форм власності. Незважаючи на ризики прикордонних територій, площі обробітку не зменшились, а по окремим культурам збільшились (82 тис. га - соняшник та ріпак, 80 тис. га - кукурудза, 21 тис. га - соя). Також збільшились площі таких культур як гірчиця, бобові, льон. У 2024 році аграрії району успішно завершують збирання врожаю. Врожайність в середньому по культурах становить: пшениця - 48 ц/га, ячмінь - 30 ц/га, ріпак - 27 ц/га, соняшник - 22 ц/га, соя - 20 ц/га, кукурудза - 60 ц/га.

В поточному році в районі реалізовувались державні та обласні програми підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу. Сільгоспвиробники району різних форм власності, особисті селянські

господарства скористалися програмами Державного аграрного реєстру, зокрема, бюджетними дотаціями на 1 га площі оброблюваних угідь та на 1 голову поголів'я корів, овець, кіз (по 2 тис. грн на гектар та по 8 тис. грн. на корову). Також сільгоспвиробники району продовжували отримувати кредити, грантові кошти за міжнародними програмами.

На виконання заходів Комплексної Програми підтримки розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на 2021-2027 роки в частині напрямку «Фінансова підтримка передачі нетелей багатодітним сім'ям, що виховують 5 і більше дітей», в 2024 році участь у цій Програмі взяли 3 багатодітні родини з Киїнської та Новобілоуської сільських рад та Ріпкинської селищної ради.

Не зважаючи на складну економічну та безпекову ситуацію, збитки внаслідок збройної агресії рф, аграрії району поступово нарощують виробництво, відновлюють експортний потенціал, освоюють нові види та ринки збуту виробленої продукції (країни Африки та Америки, Азербайджан, Казахстан).

Підприємництво є одним із головних факторів формування і розвитку конкурентоспроможної економіки району. По Чернігівському району зареєстровано та взято на облік юридичних осіб 959, що від загальної кількості по області становить 73,8% (припинено 120), фізичних осіб – 3347, відповідно 51,1% (припинено 1730). Кількість малих підприємств становила – 2435, середніх підприємств – 170, фізичних осіб підприємців - 19 260 осіб. Малий бізнес у галузевому розрізі охоплює практично всі сфери господарської діяльності.

Надходження до місцевих бюджетів від суб'єктів малого та середнього підприємництва району за 9 місяців 2024 року склали 1 600586,3 тис. грн., що більше на 22% до відповідного періоду минулого року.

З метою інформування щодо можливих інструментів підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу на офіційному сайті райдержадміністрації постійно розміщується інформація про актуальні грантові програми та нові можливості для розширення бізнесу.

Суб'єкти підприємництва активніше використовували державні та недержавні програми підтримки для власних інвестиційних проєктів, реалізація більшості яких була призупинена внаслідок збройної агресії рф. Всього продовжено та розпочато реалізацію 19 інвестиційних проєктів, переважно, в агропромисловому комплексі району.

Також мікрогранти на розвиток власної справи отримали 60 підприємців району з 86 по області, (більшість по м. Чернігів), в тому числі 5 учасників бойових дій та членів їх родин.

Споживчий ринок у районі характеризується як стабільний і достатньо насичений основними продовольчими товарами. За рахунок товарів, що виробляються в районі, забезпечена потреба населення у хлібобулочних та м'ясних výroбах.

Торгівельне обслуговування населення району забезпечують 960 закладів торгівлі, 93 об'єкта громадського харчування. У 137 населених пунктах району, де відсутня стаціонарна торгова мережа, здійснюється виїзна торгівля фізичними особами - підприємцями.

У районі функціонують фірмові магазини та кіоски з продажу продукції місцевих товаровиробників за доступними цінами та належної якості, в яких забезпечено безперебійний продаж товарів власного виробництва, а саме: СФГ «Колос», «Куликівські ковбаси» «Ратібор II» (ковбасні та м'ясні вироби), Філія "Чемер" ДП "Чайка" (ковбасні та м'ясні вироби), ПрАТ «Городнянський комбікормовий завод» (комбікорма, олія), пекарня КП «Любецьке», ФОП Мнацаканов «Хліб Куликівський», Ріпкинське сільське споживче товариство (хлібобулочні вироби), ТОВ «Остратекс» (текстильні вироби, постільна білизна) та інші.

На території району працюють заклади сучасної торгівельної мережі, а саме: «АТБ», «ФОРА», «ЄВА», «АВРОРА», «СІЛЬПО-ФУД», «Наша ряба», «Седам» та інші.

Співробітництво з міжнародними та іноземними організаціями

Не зважаючи на складну економічну та безпекову ситуацію, яка виникла в умовах війни, що триває в Україні, однією з економічних проблем сьогодення є суттєве обмеження торговельно-економічних відносин, значне ускладнення логістики, міграція населення, відтік кваліфікованих кадрів, ріст цін на енергоносії та сировину, відсутність замовлень та ринків збуту виробленої продукції, та, як результат, неповна завантаженість виробничих потужностей, обмеженість обігових коштів як у бізнесу, так і у населення.

Така ситуація призводить до обмеження можливостей для динамічного розвитку економіки на основі внутрішніх інвестиційних ресурсів. Тому, з метою налагодження співпраці з міжнародними організаціями-донорами, партнерами з розвитку, благодійними організаціями територіальні громади району у 2024 році продовжували укладання меморандумів та угод.

Загалом, в районі нині здійснюється співпраця з 55 організаціями-донорами, партнерами з розвитку та благодійними організаціями. З них 25 – це міжнародні та національні фонди, громадські та благодійні організації. З початку повномасштабного вторгнення укладено 12 документів про співпрацю – меморандуми, угоди тощо; понад 60 реципієнтів в громадах отримують

допомогу в рамках укладених документів. Крім того, допомога надається відповідно до інших документів: актів передачі, протоколів, сертифікатів дарування, донатаційних листів тощо. При цьому, безпосередньо Чернігівською районною державною адміністрацією в 2024 році було укладено Партнерський договір з адміністрацією району Зеґеберг (Федеративна Республіка Німеччини). У фокусі уваги даного договору: безпекове середовище, галузь медицини, освіти та науки, культурний та молодіжний обмін та ін. В рамках партнерської допомоги до громад району надійшла спецтехніка, зокрема 4 укомплектовані пожежні машини, а також автомобіль швидкої допомоги, медикаменти, засоби індивідуального захисту, витратні матеріали, що надійшли до КНП «Чернігівська районна лікарня». Діти Гончарівської громади (більшість серед яких – діти захисників) на літніх канікулах мали змогу з ціллю оздоровлення та культурного обміну відвідати місто Бад-Зеґеберг (Німеччина).

Також 10 територіальних громад району уклали меморандуми, договори, угоди з відповідними муніципалітетами, містами в рамках міжнародного територіального співробітництва, загалом це такі країни як республіка Польща, Німеччина, Словаччина, Латвійська Республіка, Словацька Республіка, Фінська Республіка, Естонія та інші країни Євросоюзу. Громади району співпрацюють з міжнародними організаціями, благодійними фондами та партнерами з розвитку щодо забезпечення гуманітарних потреб та відновлення громад.

Зайнятість населення

Війна має негативні наслідки для ринку праці країни: суттєво зменшилася кількість вакансій. Станом на 01.10.2024 року інформацію про вакансії надали 854 роботодавці. Загалом у звітному періоді було зареєстровано 1955 вакансій. Навантаження на одну вакансію склало біля 2 осіб, що менше загальнообласного показника. Станом на 1 жовтня 2024 року в Чернігівському районі створено 2590 робочих місць, одночасно звільнено у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці 998 осіб. Послуги отримували 4531 безробітних, з них допомогу по безробіттю 2846 осіб. Профорієнтаційними послугами були охоплені 7133 безробітних осіб, з них 249 осіб проходили професійне навчання.

За підсумками 2024 року працевлаштовано на постійне місце роботи 5224 безробітний та ще 3836 осіб скеровано до участі у суспільно-корисних роботах (з них 3811 безробітних). У рамках урядової ініціативи «Армія відновлення» у 17 територіальних громадах району безробітні зводили фортифікаційні та захисні споруди, приводили у належний стан об'єкти цивільного захисту населення, розчищали від чагарників придорожні смуги поблизу блокпостів, підстанцій електромереж, заготовляли дрова до опалювального сезону. Всі вони отримували заробітну плату не менше мінімальної.

II Мета, завдання та пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку у 2025 році

Головна мета Програми полягає у створенні безпечних умов для життя жителів району, відновленні пошкодженої інфраструктури, підтримці бізнесу, створенні нових робочих місць, залученні інвестицій, а також у підвищенні якості надання освітніх, медичних і комунальних послуг. Програма спрямована на економічне відновлення та соціальну стабільність, враховуючи наслідки війни та необхідність відновлення життєдіяльності регіону.

Завдання економічного і соціального розвитку на 2025 рік:

- підвищення конкурентоспроможності продукції місцевих товаровиробників, упровадження сучасних технологій, розширення ринків збуту;
- формування сприятливого інвестиційного клімату, його популяризація серед вітчизняних та іноземних інвесторів;
- реалізація комплексу заходів з енергозбереження, комплексне використання природних сировинних ресурсів;
- реформування та модернізація житлово-комунального господарства;
- реалізація в районі державної регуляторної політики, сприяння розвитку підприємництва;
- реконструкція та капітальний ремонт об'єктів соціальної сфери;
- підвищення якості та доступності послуг соціальної і гуманітарної сфери;
- розвиток туристичних об'єктів, продуктів та мереж, збереження історико-культурної спадщини району;
- підвищення екологічної безпеки району, формування екологічної культури населення.

Основні цілі розвитку району в 2025 році:

- впровадження економічних реформ, забезпечення стабільної роботи господарського комплексу району;
- покращення інвестиційної привабливості району;
- створення умов для гармонійного розвитку особистості, забезпечення стабільного функціонування та розвиток соціальної сфери.

Головним напрямком розвитку економіки Чернігівського району в 2025 році є відновлення та сталий розвиток, спрямований на подолання наслідків військових дій та підтримку ключових галузей. Сільське господарство залишається основою економіки, зокрема з акцентом на відновлення сільськогосподарських земель після розмінування. Також важливим є розвиток

переробної промисловості, створення індустріальних парків та залучення інвестицій у реальний сектор економіки. Додатково, програми підтримки малого та середнього бізнесу, такі як “Доступні кредити 5-7-9%”, грантові ініціативи, які сприяють розвитку підприємництва, переробних підприємств та тепличного господарства, збільшення проєктів із доданою вартістю задля стимулювання внутрішнього попиту та експорту продукції.

1. Створення безпекових умов для повсякденної життєдіяльності громадян та забезпечення їх нагальних потреб

1.1. Забезпечення публічної безпеки населення в умовах воєнного стану та у післявоєнний період

Безпекова ситуація залишається пріоритетною для району. В 2024 році на обліку перебуває 100 ПРУ та 117 найпростіших укриттів. Районною державною адміністрацією спільно з Чернігівським РВП ГУ НП в Чернігівській області та з Чернігівським РУ ГУ ДСНС України проводилось обстеження захисних споруд, що знаходяться на обліку. За результатами перевірок укриття перебувають у стані:

ПРУ:

- готові – 21;
- обмежено готові – 47;
- не готові – 22.

Найпростіші укриття:

- придатні – 111;
- не придатні – 6.

Для виконання заходів, спрямованих на запобігання, ліквідацію надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків руйнувань та пошкоджень в територіальних громадах району створені місцеві матеріальні резерви, зокрема придбано паливно-мастильні матеріали, сирени повітряної тривоги, облаштовані 86 пунктів незламності, здійснювалось виконання заходів, спрямованих на попередження виникнення надзвичайних ситуацій, проводиться робота по формуванню продовольчого резерву.

Одним із першочергових завдань системи безпеки є створення безпечних умов для учасників освітнього процесу, забезпечення реалізації права на безпечні та нешкідливі умови навчання в умовах війни. 71% закладів освіти району (школи та ДНЗ) мають захисні споруди цивільного захисту, у т.ч. протирадіаційні укриття, найпростіші укриття та ін. Учасники освітнього процесу проходили навчання щодо алгоритму дій на випадок повітряної тривоги, загрози виникнення надзвичайної ситуації з урахуванням потреб дітей

з інвалідністю, фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями та працівників закладів освіти.

В 3-х закладах загальної середньої освіти (Михайло-Коцюбинський ліцей Михайло-Коцюбинської селищної ради, Ріпкинський ліцей імені Софії Русової Ріпкинської селищної ради, Трисвятськослобідський ліцей імені Наталії Александрової Киїнської сільської ради) запроваджена охорона працівниками поліції та забезпечено вищевказані заклади металошукачами (ручні) 3 штуки.

В закладах освіти встановлено 155 комплексів тривожної сигналізації з підключенням до пунктів централізованого спостереження для термінового виклику поліції.

Для забезпечення пожежної та техногенної безпеки закладів освіти здійснено щорічне технічне обслуговування вогнегасників, обладнано системою протипожежного захисту (автоматичною пожежною сигналізацією) та системою оповіщення закладів освіти. Тривають роботи по облаштуванню закладів освіти тривожними кнопками та забезпеченню їх охорони.

Основні завдання та заходи:

- 1.1. Проведення комплексу профілактичних заходів, спрямованих на виявлення та запобігання найбільш вірогідним у районі надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру.
- 1.2. Удосконалення заходів цивільного захисту на території Чернігівського району, вжиття заходів щодо приведення у відповідність та забезпечення функціонування захисних споруд цивільного захисту, нарощування фонду захисних споруд цивільного захисту для укриття 100% населення району.
- 1.3. Проведення роз'яснювальної роботи на підприємствах, установах, організаціях району щодо попередження можливості виникнення надзвичайних ситуацій та їхніх дій при цьому.
- 1.4. Підвищення ефективності функціонування сил цивільного захисту та системи моніторингу, прогнозування і запобігання надзвичайним ситуаціям шляхом проведення навчальних методичних зборів, семінарів тощо.
- 1.5. Здійснення постійного контролю за станом техногенної небезпеки на промислових об'єктах району, радіаційного та хімічного контролю навколишнього природного середовища та забезпечення належного матеріально-технічного забезпечення служб спостереження.
- 1.6. Забезпечення реальної готовності органів управління, сил та засобів, призначених для оперативного реагування на надзвичайні ситуації при їх виникненні та ліквідації їх наслідків.
- 1.7. Підготовка населення, керівного складу і фахівців з питань цивільного захисту населення до дій при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного та природного характеру.

1.8. Підтримання існуючих мереж зв'язку, оповіщення керівного складу цивільного захисту про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного та природного характеру.

Очікувані результати:

- покращення стану цивільного захисту об'єктів з масовим перебуванням людей, приведення захисних споруд цивільного захисту в належний стан та забезпечення їх функціонування, нарощування фонду захисних споруд цивільного захисту для укриття 100% населення району;
- підвищення рівня поінформованості населення;
- придбання пального для оперативного забезпечення підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних формувань, державних і комунальних служб, залучених на локалізацію та ліквідацію надзвичайних ситуацій (катастрофічне затоплення, повені, зсуви, руйнівні наслідки несприятливих гідрометеорологічних умов, руйнування житлових та виробничих будівель і споруд, пожежі та ін.);
- придбання засобів індивідуального захисту, дезінфікуючих засобів, продовольства, техніки, технічних засобів та інших матеріальних цінностей, призначених для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, надання допомоги постраждалому населенню, проведення невідкладних відновлювальних робіт і заходів;
- придбання будівельних матеріалів, необхідні для надання термінової допомоги постраждалому населенню для ремонту будівель та споруд в зонах надзвичайних ситуацій;
- попередження та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій (подій) та стихійного лиха;
- забезпечення належного стану пожежної, техногенної та екологічної безпеки району.

1.2.Забезпечення стабільного функціонування споживчого ринку та продовольчої безпеки району

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
	Забезпечення стабільного функціонування споживчого ринку та продовольчої безпеки	

1	Формування переліку підприємств, економічна спроможність яких відіграє важливу роль у функціонуванні агропромислового сектору району. Визначення переліку підприємств, які потребують фінансування для відновлення, розширення або будівництва нових потужностей. Залучення підприємств, що здійснюють виробництво та переробку с/г продукції, до обласних та державних програм підтримки галузі АПК, а також сприяння їх участі у державних грантових програмах	Забезпечення безперебійного виробництва сільськогосподарської продукції та харчових продуктів
2	Актуалізація переліку об'єктів торгівлі, АЗС та громадського харчування, потенціал яких може бути залучений до виконання завдань цивільного захисту в особливий період. Уточнення сил і засобів спеціалізованої служби торгівлі, харчування та матеріального забезпечення цивільного захисту району. Задіяння, у разі потреби, потенціалу та можливостей зазначених служб.	Захист населення від загроз в продовольчій сфері в особливий період. Визначення потреби у створенні та поповненні запасів продуктів харчування та непродовольчих товарів на відповідній території, задоволення, у разі необхідності, потреб населення у якісних та доступних продуктах харчування на мінімальному рівні, що базується на ефективній спеціалізації
3	Розвиток фірмової мережі підприємств-виробників продовольчих та непродовольчих товарів. Диверсифікація виробництва товарів. Розвиток фірмової мережі підприємств-виробників продовольчих та непродовольчих товарів. Диверсифікація виробництва товарів.	Задоволення потреб населення у продовольчих та непродовольчих товарах, збільшення асортименту і номенклатури товарних одиниць, наближення товарної маси до споживачів
4	Функціонування робочих груп із забезпечення цінової стабільності.	Забезпечення цінової стабільності в районі. Контроль за встановленням суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі цін на окремі види товарів, зокрема, продовольчі і непродовольчі
5	Здійснення аналізу результативності регуляторних актів щодо цінового (тарифного) регулювання.	Відстеження ефективності регуляторних актів, прийняття рішень щодо дії чинних регуляторних актів, дотримання вимог законодавства у сфері регуляторної політики

З метою здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, районною робочою групою здійснюється щотижневий моніторинг цін, встановлених суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі на відповідні товари, що мають істотну соціальну значущість.

Територіальними громадами району організована співпраця з сільськогосподарськими підприємствами щодо формування резерву

продовольства сільськогосподарською продукцією. Також виробники розширюють напрямок харчопереробки, що забезпечує населення продуктами місцевого виробництва (СФГ «Колос» Куликівська ТГ, ТОВ "Тасбіо" Деснянська ТГ, ФГ «Дубровне» Тупичівська ТГ, ТОВ з іноземною інвестицією «Бейкері Фуд Індастрі» Козелецька ТГ та інші). Створюються нові фермерські господарства, які займаються вирощуванням сільськогосподарської продукції.

Формування резерву продовольства по Чернігівському району (в територіальних громадах)

Всього	Борошно	Цукор	сіль	вода напої	крупя макарони	кава чай	дитяче харчування	Овочі фрукти (сирі, заморож, суш, консерв)	М'яса продукція	Молочна продукція	інше
Тон	10,7	0,333	2,092	2,76554	1,496	0,065	0,202	4,113	0,05	0,03	0,605 та 1430шт. прод. набор

1.3. Інформаційна безпека та кібербезпека

Інформаційна безпека та кібербезпека є ключовими складовими забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку Чернігівського району в умовах сучасних викликів. Глобальні тенденції та локальні загрози, зокрема кібератаки, дезінформація та витік даних, вимагають комплексного підходу до захисту інформаційних ресурсів, прозорості комунікації з населенням та підвищення професійного рівня працівників органів влади.

№	Основні завдання на 2025:	Очікувані результати
1	<p>1. Захист інформаційних ресурсів</p> <ul style="list-style-type: none"> Впровадження сучасних технологій для запобігання кібератакам та захисту конфіденційної інформації. Регулярне оновлення програмного забезпечення та антивірусних систем. Розробка планів реагування на кіберінциденти та навчанням працівників. 	Підвищення рівня кіберзахищеності органів місцевого самоврядування та державних установ.
2	<p>2. Протидія дезінформації</p> <ul style="list-style-type: none"> Забезпечення оперативного висвітлення діяльності органів місцевої влади. 	Запобігання кібератакам і витоку конфіденційної інформації.

	<ul style="list-style-type: none"> • Розповсюдження правдивої та перевіреної інформації про події в районі та Україні для запобігання дестабілізації ситуації. • Проведення інформаційних кампаній для підвищення рівня медіаграмотності населення. 	
3	<p>3. Підвищення рівня професійної компетенції</p> <ul style="list-style-type: none"> • Організація тренінгів та навчальних семінарів для працівників органів влади з питань інформаційної безпеки та кібербезпеки. 	Формування більш обізнаного суспільства, здатного протистояти інформаційним загрозам.
4	<p>4. Прозорість та відкритість у комунікаціях</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оперативне оновлення інформації на офіційному сайті Чернігівської районної державної адміністрації. • Використання соціальних мереж для поширення актуальних новин та роз'яснень щодо дій влади. 	Підвищення довіри населення до органів влади через прозорість та своєчасність інформаційної діяльності.

Реалізація цих заходів сприятиме забезпеченню інформаційної стійкості району та створенню умов для його сталого розвитку.

1.4. Енергетична безпека

З метою забезпечення сталого функціонування об'єктів житлово-комунального господарства та об'єктів бюджетної сфери до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 років головою Чернігівської районної державної адміністрації прийнято розпорядження від 30.05.2024 року № 78 «Про підготовку об'єктів підприємств – надавачів житлово-комунальних послуг, закладів бюджетної сфери та паливно – енергетичного комплексу району до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 років», яким затверджено склад районного оперативного штабу, план комплексних заходів з підготовки господарського комплексу і об'єктів бюджетної сфери до роботи в осінньо-зимовий період, визначені конкретні відповідальні виконавці, а також строки виконання заходів.

Керівниками бюджетних установ району були прийняті відповідні розпорядження по своїх установах щодо підготовки господарського комплексу структурних підрозділів до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 років, якими створені комісії з перевірки готовності бюджетних установ та затверджені Плани комплексних заходів з підготовки підпорядкованих закладів до роботи в осінньо-зимовий період 2024-2025 років.

Відповідно Постанови Кабінету Міністрів від 22.08.2023 № 896 в Чернігівському районі проводяться укладання договорів на постачання природного газу з ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг». Договори на постачання природного газу укладено Березнянською селищною радою, Киїнською сільською радою, Ріпкинською селищною радою, Іванівською сільською радою, Киселівською сільською радою, Куликівською селищною радою, Любецькою селищною радою, Михайло-Коцюбинською селищною радою, Новобілоуською сільською радою, Олишівською селищною радою, Остерською міською радою; Гончарівська селищна рада, Добрянська селищна рада та Тупичівська сільська рада перейшли на альтернативне опалення (твердопаливні котли).

В районі завершені роботи з підготовки об'єктів соціально-культурного призначення до стабільної роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025. Майже всі об'єкти соціально-культурного призначення району забезпечені альтернативними джерелами живлення (генераторами) на випадок тривалої відсутності електропостачання.

На території району завершується підготовка водопровідно-каналізаційного господарства до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025. Завершено підготовку свердловин комунальної власності в усіх громадах. А також забезпечено альтернативними джерелами електроживлення. Проведено випробування водопровідних мереж, також виконано ремонти на ділянках, які визначено відповідно планових ремонтів.

Була проведена перевірка готовності до опалювального сезону в сел. Ріпки, м. Городня, м. Остер, сел. Гончарівське. Перевірені пункти теплопостачання, водопостачання та водовідведення готові до проходження осінньо-зимового періоду.

Загальні обсяги коштів, витрачених на виконання підготовчих та ремонтних робіт водопостачання та водовідведення складає 892,90 тис. грн.

На території району створений запас твердого палива для проходження осінньо-зимового періоду, заготовлено: дрова - 46976 складометрів (на опалювальний період 2024-2025 р. р.), вугілля – 140 т (на опалювальний період 2024-2025 р. р.), пелети – 20,5 т (на опалювальний період 2024-2025 р. р.).

Загальні обсяги коштів на виконання підготовчих та ремонтних робіт теплопостачання місцевих рад (за рахунок всіх джерел фінансування) – 798 тис. грн. (фактично використано на 25.09.2024 – 782 тис. грн.).

Згідно плану підготовки виконано: комплексна підготовка житлових будинків – 413 об'єктів. На даний час виконано 100% робіт; комплексна підготовка будинків з центральним теплопостачанням – 71 об'єкт. На даний час виконано 100% робіт; підготовка об'єктів соціально-культурного призначення (дошкільні навчальні заклади, заклади освіти, заклади охорони здоров'я) – 186 об'єктів. На даний час виконано 100% робіт.

1.5. Екологічна безпека та адаптація до змін клімату

За результатами проведеної інвентаризації на території району діє 1 полігон твердих побутових відходів (м. Чернігів, житловий масив Масани), також на цій території відокремлені ставки накопичувачі рідких та токсичних відходів (на даний час недіючий, потребує рекультавізації) та 155 сміттєзвалищ, з яких тільки 9 не паспортизовані (Ріпкинська ТГ- 1, Любецька ТГ – 1, Кіптівська ТГ- 6, Березнянська ТГ - 1) та 2 тимчасового зберігання (Іванівська ТГ – 2).

У районі частково впроваджено систему роздільного збирання твердих побутових відходів для подальшої переробки корисних компонентів у Куликівській, Козелецькій, Ріпкинській селищних радах, а також в інших територіальних громадах району. Стовідсотково налагоджені роботи з роздільного збору ресурсоцінних компонентів у Гончарівській селищній раді.

Схемою санітарного очищення м. Чернігова передбачені ключові етапи впровадження оптимальної моделі поводження з твердими побутовими відходами у місті Чернігові: здійснення просвітницької діяльності серед населення Чернігова; запровадження сортування твердих побутових відходів на дві фракції (органічну та всі інші відходи); розширення існуючої мережі пунктів приймання небезпечних відходів від населення; запуск у роботу сміттєпереробного комплексу. В усіх територіальних громадах проводиться роздільне збирання пластику, скла та решти відходів.

Оновлення матеріально-технічної бази підприємств, що займаються збором, перевезенням та утилізацією твердих побутових відходів, у 2024 році проводилось у Чернігівській міській, Козелецькій селищній та Остерській міській радах, Гончарівській, Куликівській та Седнівській селищних радах, Київській, Новобілоуській та Іванівській сільських радах.

За результатами останньої інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) у районі обліковувалось 5,1 тонни ХЗЗР (Новобілоуська селищна рада – 0,6 тонни, Ріпкинська селищна рада – 4,5 тонни). В жовтні-грудні поточного року в Новобілоуській та Ріпкинській селищних радах проведена утилізація ХЗЗР в рамках Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021-2027 роки на умовах співфінансування обласного та місцевих бюджетів.

Об'єкти природно-заповідного фонду на території району розташовані досить нерівномірно.

№		Кількість, шт.	Площа, тис га
	Чернігівський район, в т.ч. в розрізі територіальних громад	233	126,96
1	Березнянська селищна рада	10	1,98
2	Гончарівська селищна рада	11	30,51
3	Городнянська міська рада	25	8,84
4	Деснянська селищна рада	13	46,36
5	Добрянська селищна рада	16	2,40
6	Іванівська сільська рада	8	1,35
7	Киїнська сільська рада	4	0,48
8	Киселівська сільська рада	7	1,06
9	Кіптівська сільська рада	7	0,876
10	Козелецька селищна рада	12	0,53
11	Куликівська селищна рада	22	6,00
12	Любецька селищна рада	16	2,98
13	Михайло-Коцюбинська селищна рада	9	8,96
14	Новобілоуська сільська рада	7	0,65
15	Олишівська селищна рада	17	2,30
16	Остерська міська рада	8	2,23
17	Ріпкинська селищна рада	18	7,49
18	Седнівська селищна рада	7	1,00
19	Тупичівська сільська рада	5	0,62
20	Чернігівська міська рада	24	0,34

Відсоток заповідності складає 13,31 % (126,96 тис. га.) від загальної площі району 953,68 тис. га.

На збереження об'єктів природно-заповідного фонду значною мірою впливає наявність проєктів землеустрою з організації та встановлення їх меж. Однією з головних причин, що значно стримує виконання зазначених робіт, є недостатня кількість коштів у місцевих бюджетах при значній кількості об'єктів. Постійно ведуться роботи з визначення територій, перспективних для подальшого заповідання.

У 2024 році площа природно-заповідного фонду району збільшилась на 67,0 га – розширили територію природно заповідного фонду - гідрологічний заказник місцевого значення «Єрмолова плавля» за рахунок земель лісогосподарського призначення на території Кіптівської сільської ради.

Для сталого розвитку району та забезпечення якісних умов життя населення на 2025 рік важливі заходи, які діють та будуть продовжувати діяти:

Розвиток лісових ресурсів і захист біорізноманіття

Ліси є важливим природним ресурсом та сприяють поглинанню вуглецю, що актуально в контексті змін клімату. Передбачається проведення регулярних посадок лісів, догляд за лісовими масивами та відновлення природних екосистем. Окремі заходи будуть спрямовані на охорону рідкісних видів рослин і тварин та підтримку заповідних зон.

У районних філіях ДП «Ліси України», які ведуть господарську діяльність на території Чернігівського району, створено та організовано роботу 2 рейдових бригад з працівників лісової охорони за участю представників поліції. Створено 15 мобільних рейдових груп, до складу яких входять представники філій, представники правоохоронних органів, Державної екологічної інспекції, громадських активістів.

Рейдова робота проводиться відповідно затверджених щоквартальних графіків. На території лісових масивів за участю лісової охорони та працівників поліції проводяться рейди з попередженням вчинення та виявлення осіб, що скоїли незаконну рубку лісу.

Здійснюється постійне патрулювання лісовими масивами. В окремих частинах лісових масивів, в яких існує високий ризик вчинення лісопорушень, періодично встановлюються фотопастки, які можуть допомогти виявленню правопорушників. Зокрема, встановлено телевізійні системи відеонагляду за лісовими масивами в пожежонебезпечний період – всього 9 шт, створено мінералізованих смуг – всього 288 км, проведено догляд за мінеральними смугами – всього 827 км, перекрито шлагбаумами другорядні лісові дороги – всього – 75 шт, встановлено наглядної агітації (аншлаги, шлагбауми) – всього 85 шт. На пунктах переробки деревини в зоні діяльності підприємств

проводяться перевірки законності походження деревини та наявності відповідних дозвільних документів.

У звітному періоді дочірніми агролісогосподарствами підприємства КП «Чернігівоблагроліс» в Чернігівському районі було виявлено та зареєстровано 5 випадків незаконних рубок загальною кубомасою 13,1 м³, сумою шкоди, заподіяної лісовому господарству 180,7 тис. грн. – матеріали передано в правоохоронні органи. Проведено 53 рейдові перевірки по охороні лісових насаджень від самовільних рубок та дотриманню вимог природоохоронного законодавства.

Поліцейськими груп реагування Національної поліції Чернігівського районного управління поліції ГУНП в Чернігівській області з початку 2024 року постійно вживаються заходи щодо протидії правопорушень у лісовій галузі, зокрема, особовим складом, який несе службу у складі груп реагування патрульної поліції з початку року і до сьогодні проведені такі заходи:

- перевірено транспортних засобів, які здійснювали перевезення продукції лісового господарства – 4531; виявлено порушень - 27; за виявленими порушеннями внесено інформації до єдиного обліку – 27; за результатами розгляду відомостей до ЄРДР – 15; вилучено деревини – 69,3 м³.

У тому числі в районі також проводиться робота з охорони і відновлення екосистем, зокрема в Остерській громаді активно підтримуються екологічні ініціативи, небайдужі жителі громади, громадські організації беруть участь у програмі з озеленення та відновлення природних територій; в Кіптівській сільській раді реалізуються проекти з охорони довкілля, зокрема, у межах Стратегії розвитку на 2021-2027 роки, яка включає заходи з покращення екологічної ситуації, що спрямовані на запобігання забрудненню та збереження місцевих природних ресурсів; в Новобілоуській сільській раді затверджено програму комплексного відновлення територій, яка передбачає заходи для захисту місцевої екосистеми, підтримки відновлення лісів та озеленення територій.

В 2025 році планується подальше розширення ініціатив з охорони і відновлення екосистем, включаючи нові посадки зелених зон, зокрема на території біосферних резерватів і природних заповідників, таких як “Чернігівська пуща”.

Адаптація до змін клімату

Відповідно Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, у Чернігівському районі проводилась відповідна робота, зокрема територіальними громадами району при підготовці стратегій розвитку громад та планів заходів з їх реалізації, а також до планів економічного і соціального розвитку, включаються питання до адаптації до зміни клімату.

Комісією з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Чернігівської районної державної адміністрації (далі – Комісія) в 2024 році розглядалися питання заходів щодо запобігання та протидії масовим пожежам лісів, торфовищ, сільгоспугідь та екосистем на території Чернігівського району. За результатами розгляду питань Комісії, виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад району проводились робочі наради за участю зацікавлених управлінь (відділів), організацій, установ на підпорядкованій території з питань налагодження ефективної роботи з попередження пожеж. Керівниками підприємств, установ та організацій, що знаходяться на підпорядкованій території проводилась відповідна робота щодо посилення пожежно-профілактичної роботи, забезпечення заходів щодо дотримання правил пожежної та техногенної безпеки при експлуатації опалювальних систем та установок, проведенням ремонтних, зварювальних та інших вогневих робіт, справністю засобів пожежогасіння та сигналізації, утриманням у справному стані доріг та джерел водопостачання. Залучались відділи, управління, підприємства, установи та організації, що знаходяться на підпорядкованій території, до проведення навчань населення правилам безпечної поведінки при проведенні робіт з відкритим вогнем та іншими вогнебезпечними засобами, особлива увага приділялась заходам щодо попередження пожеж в екосистемах, та недопущення спалювання залишків рослинності, сміття, сухої трави, тощо.

Також, Чернігівською районною державною адміністрацією в 2024 році на території Михайло-Коцюбинської та Добрянської селищних рад було проведено командно-штабні навчання на тему: «Дії органів управління та сил субланок функціональних та територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Чернігівського району щодо виконання завдань із запобігання та ліквідації пожеж у лісових масивах, на торфовищах та екосистемах під час пожежонебезпечного періоду». Питання виконання заходів щодо запобігання та протидії масовим пожежам лісів, торфовищ, сільгоспугідь та екосистем знаходяться на контролі районної державної адміністрації та виконавчих комітетів сільських, селищних та міських рад району.

Основні заходи на 2025 рік

1	Відновлення лісових масивів	У межах президентської ініціативи “Зелена країна” продовжиться масштабне висаджування дерев на території району. Проєкт передбачає створення лісових масивів для зменшення ризиків деградації ґрунтів та забезпечення довготривалого збереження екосистем.
---	------------------------------------	--

2	Освітні програми з екології	У рамках захисту навколишнього середовища в громадах Чернігівського району також проводяться навчальні заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості мешканців і залучення їх до заходів із захисту природи. Це включає тренінги з екологічного моніторингу та навчання збереження біорізноманіття, щоб підвищити ефективність природоохоронної діяльності.
3	Контроль використання та зберігання ХЗЗР	Проведення інвентаризації безхазяйних непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), що зберігаються на території району.
4	Розробка та поширення інформаційних матеріалів для населення про правила поведінки в пожежонебезпечний період	Підвищення рівня обізнаності населення про правила пожежної безпеки, зменшення кількості пожеж через людський фактор.
5	Моніторинг за виконанням заходів пожежної безпеки	Підтримка належного рівня безпеки в закладах, підконтрольних райдержадміністрації.
6	Розгляд на комісії ТЕБ та НС питань щодо адаптації до змін клімату, а також проведення командно-штабних навчань з попередження пожеж у природних екосистемах	Формування стратегічного підходу до управління ризиками, пов'язаними зі змінами клімату та пожежами.

Заходи, спрямовані на екологічну безпеку та адаптацію до змін клімату, сприяють сталому розвитку району, вони в перспективі забезпечать належні умови для життя мешканців, збереження природних ресурсів та підвищення готовності до екологічних викликів майбутнього.

1.6. Забезпечення населення району якісною, доступною медичною допомогою

Сьогодні медична галузь стоїть на новій сходинці розвитку системи охорони здоров'я, модернізація якої має вирішити найскладніші питання української медицини - від створення сучасної системи екстреної медичної допомоги до організацій якісного медичного обслуговування як у малих селах, так і у селищах та містах.

Мета і завдання, що стоять перед галуззю охорони здоров'я, направлені на збереження і зміцнення здоров'я, забезпечення населення доступною і якісною

медичною допомогою відповідно до рішень технологічного розвитку та згідно з реальними потребами. З метою підвищення доступності медичної допомоги для населення продовжується реформування галузі охорони здоров'я шляхом чіткого структурного розмежування первинного спеціалізованого рівня медичної допомоги.

Систему закладів охорони здоров'я Чернігівського району складають 19 закладів охорони здоров'я I та II ланки, зокрема: КНП "Городнянська міська лікарня" Городнянської міської ради, КНП "Городнянський центр ПМСД", КНП "Козелецька лікарня інтенсивного лікування" Козелецької селищної ради, КНП "Козелецький районний центр ПМСД", КНП "Деснянський центр ПМСД", КНП "Остерська міська лікарня" Остерської міської ради, КНП «Остерський центр ПМСД» Остерської міської ради, КНП "Куликівська лікарня планового лікування" Куликівської селищної ради, КНП "Куликівський центр ПМСД", КНП "Ріпкинська центральна лікарня" Ріпкинської селищної ради, КНП "Центр ПМСД "Здорова родина" Ріпкинської селищної ради, КНП "Чернігівська центральна районна лікарня" Чернігівської районної ради, КНП "Чернігівський районний центр ПМСД", Комунальне некомерційне підприємство «Чернігівська міська лікарня № 2» Чернігівської міської ради, Комунальне некомерційне підприємство «Чернігівська міська лікарня № 3» Чернігівської міської ради, Комунальне некомерційне підприємство «Чернігівська міська лікарня № 4» Чернігівської міської ради, Комунальне некомерційне підприємство «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради, Комунальне некомерційне підприємство «Пологовий будинок» Чернігівської міської ради, Комунальне некомерційне підприємство «Чернігівська міська стоматологічна поліклініка» Чернігівської міської ради, що відповідає потребам населення та існуючим нормативам.

Надавачі ПМСД, типи закладів (станом на 01.01.2024)

	Підрозділи, які надають первинну медикосанітарну допомогу						ЦПМСД
	Лікарські амбулаторії			ФАП та ФП			
	в тому числі						
	Всього	міські	сільські	Всього	ФАП	ФП	
Городнянський ЦПМСД	3	1	2	21	2	22	1
Козелецький ЦПМСД	5	1	4	31	0	31	1
Остерський ЦПМСД	1	1	0	7	0	7	1
Деснянський ЦПМСД	3	1	2	7	0	7	1
Куликівський ЦПМСД	4	1	3	12	0	12	1
Ріпкинський ЦПМСД	3	3	0	39	1	38	1

Чернігівський ЦПМСД	14	5	9	35	3	32	1
Чернігівський район	33	13	20	155	6	149	7

ФАПи є у складі кожного центру ПМСД, проте потужність зазначених підрозділів у більшості випадків є дуже помірною, оскільки більше 50% населених пунктів, в яких розташовані ФП, мають населення менше 300 осіб, тому навантаження на фельдшера надзвичайно низьке.

Попри воєнний стан, медичним закладам вдається покращувати матеріально-технічне, організаційне, кадрове та медикаментозне забезпечення структурних підрозділів лікарень. Крім того, всі заклади отримують гуманітарну допомогу, чисельність якої значно зросла в період воєнного стану.

Медична допомога населенню на вторинному рівні надається згідно Договорів з НСЗУ про медичне обслуговування населення за Програмою медичних гарантій.

Щоб надавати якісні послуги з охорони здоров'я та забезпечення послуг до програми «Доступні ліки», в Чернігівському районі реалізується проєкт «Мобільний аптечний пункт». Особливо ця послуга актуальна у прикордонних населених пунктах. Станом на жовтень місяць Чернігівською районною державною адміністрацією погоджено 11 маршрутів у Чернігівському районі, які охоплюють 30 населених пунктів та відповідно понад 7500 жителів.

Організація роботи медичної сфери в громаді в умовах воєнного стану – це безпрецедентний виклик для органів місцевого самоврядування. Існує необхідність дооблаштування укриттів із можливістю надання медичної допомоги, в тому числі із проведенням оперативних втручань. На сьогодні в більшості лікарень стан облаштування укриттів знаходиться на задовільному рівні. Органи місцевого самоврядування залучають значні кошти для облаштування укриттів, але деякі громади, через складне фінансове становище, не в змозі самотійно облаштувати укриття, тому роботи в даному напрямку продовжуються.

Віддаленість сіл громад від адміністративного центру в межах однієї громади, а також до адміністративного центру району та невелика кількість населення, погіршує доступність населення до якісних медичних послуг.

Органи місцевого самоврядування, для вирішення даних проблем намагаються знайти та залучити кошти для покращення медичного обслуговування жителів громад Чернігівського району.

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
1	Надання спеціалізованої медичної допомоги, послуг з реабілітації в сфері	Покращення ефективності лікування ветеранів війни та членів їх сімей, членів

	охорони здоров'я та психологічної підтримки ветеранам війни та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, внутрішньо переміщеним особам.	сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, внутрішньо переміщених осіб.
2	Модернізація мережі закладів охорони здоров'я району, що надають первинну медико-санітарну допомогу. Сприяння будівництву, реконструкції та ремонту закладів охорони здоров'я, покращення їх матеріально-технічної бази.	Поліпшення умов отримання населенням медичних послуг.
3.	Оптимізація цілодобового ліжкового фонду госпітальних закладів охорони здоров'я відповідно до реальних потреб населення.	Приведення показника забезпечення населення лікарняними ліжками відповідно до нормативу, економія бюджетних коштів.
4.	Своєчасне виявлення випадків захворювання на туберкульоз та забезпечення контрольованого лікування хворих на туберкульоз на амбулаторному етапі.	Покращення ефективності лікування хворих на туберкульоз, у першу чергу на амбулаторному етапі лікування.
5.	Забезпечення безперебійного функціонування закладів охорони здоров'я та надання медичних послуг з охорони здоров'я.	Покращення отримання державних послуг населенням з охорони здоров'я.
6.	Медична освіта та забезпечення потреб системи охорони здоров'я в професійних медичних кадрах, безперервний професійний розвиток медичних кадрів.	Покращення якості надання медичної допомоги населенню, підвищення професійного рівня медичних кадрів.
7.	Профілактика та забезпечення раннього виявлення онкологічних захворювань. Створення умов для продовження та поліпшення якості життя онкологічних хворих.	Раннє виявлення онкопатології, покращення рівня надання медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення, зниження інвалідизації онкологічних хворих, рівня смертності від раку.
8.	Виконання заходів з реалізації у районі Національної стратегії з оздоровчої рухової активності «Рухова активність, здоровий спосіб життя – здорова нація» проведення спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів із залученням усіх верств населення.	Зміцнення фізичного здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту.
9.	Забезпечення послуг до програми «Доступні ліки», шляхом реалізації проекту «Мобільний аптечний пункт».	Розширення кількості маршрутів «Мобільних аптечних пунктів».
10.	Реалізація у районі Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?»	Формування у районі системи надання послуг у сфері психічного здоров'я.

1.7. Якісна та доступна освіта

Навчальний 2024-2025 рік вже втретє проходить в умовах воєнного стану. Заклади освіти району здійснюють освітній процес у різних формах: дистанційній, очній, змішаній. При визначенні форми навчання до уваги бралися і віддаленість громади від кордону з країною - агресором, і наявність укриттів у самому закладі.

Станом на початок 2024-2025 навчального року у районі функціонує 115 закладів загальної середньої освіти, які відвідують 39326 дітей, з них: дистанційно – 15 освітніх закладів, в очній формі – 76, в змішаній формі – 22, призупинено освітній процес – 2.

У Чернігівському районі функціонує 19 опорних шкіл.

Щороку збільшується кількість закладів, які відкривають класи з інклюзивним навчанням. У 2024 році кількість класів, в яких організовано інклюзивне навчання – 358.

Для організації якісних освітніх послуг в районі діють 7 опорних закладів вищої освіти: Національний університет "Чернігівська політехніка", Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка, Пенітенціарна академія України, Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут, Приватного акціонерного товариства "Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія управління персоналом", Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права Закладу вищої освіти "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая", Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського, Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України та 14 професійно-технічних училищ.

Дошкільна освіта району здійснюється в 126 закладах, які відвідують 8697 дітей, з них в районі: в очній формі – 96 садочків; дистанційній формі – 3; змішана – 2, призупинено освітній процес – 25.

Для організації змістовного дозвілля дітей та учнівської молоді, розвитку їх умінь і навичок в районі функціонують 18 закладів позашкільної освіти (без урахування м. Чернігова).

Пріоритетні завдання в 2025 році:

- прогнозування і формування мережі закладів освіти району, що забезпечить задоволення освітніх потреб жителів району;
- підвищення якості системи освіти;
- сприяння освіті дітей з особливими освітніми потребами та продовження впровадження інклюзивного навчання.

Ключові заходи:

- психологічна допомога учасникам освітнього процесу;
- забезпечення системного підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань вивчення профільних предметів, викладання курсів за вибором, факультативів, спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для роботи з дітьми з особливостями психофізичного

розвитку в умовах інклюзивного навчання у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладах освіти.

Показники успішності:

- формування цілісної системи освіти, єдиного освітнього простору для найповнішого задоволення потреб громадян району в освітніх послугах;
- створення умов для особистісного розвитку і самореалізації учасників навчально-виховного процесу;
- професійний ріст педагогічних кадрів, здатних працювати в умовах інноваційних змін;
- підвищення конкурентоздатності випускника.

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
1	Створення безпечного середовища для всіх учасників освітнього процесу – будівництво, ремонт, оснащення укріттів.	Безпека учасників освітнього процесу збільшення відсотку дітей, охоплених очною освітою.
2	Забезпечення організованим підвозом здобувачів освіти у сільській місцевості до закладів освіти. Поповнення парку шкільних автобусів.	Додержання безпечних комфортних умов для навчання.
3	Впровадження системи ХАССП у закладах освіти.	Посилення контролю для виявлення ризиків щодо безпечності харчових продуктів.
4	Впровадження проєктів з будівництва/відновлення/модернізації харчоблоків у закладах загальної середньої освіти.	Покращення якості та безпечності харчування в закладах загальної середньої освіти.
5	Створення умов для організації безперешкодного доступу для дітей з особливими освітніми потребами, осіб з інвалідністю та інших мало мобільних груп населення до будівель, приміщень, укріттів у закладах освіти.	Створення безбар'єрного простору, забезпечення рівних можливостей кожній людині отримувати послуги на рівні з іншими.
6	Впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти на різних рівнях у різних формах (від здобуття дошкільної освіти до вищої).	Вдосконалення наданих освітніх послуг та забезпечення їх зручностей з урахуванням різних потреб людей.

1.8. Розвиток фізичної культури, спорту. Національно-патріотичне виховання. Забезпечення гендерної рівності.

Поширеними видами діяльності для молоді в умовах воєнного стану стали переважно заходи з національно-патріотичного виховання:

- тренінги з тактичної медицини та навчання правилам мінної безпеки;
- психологічні тренінги з розвитку лідерських якостей, творчого мислення та вміння формувати власну точку зору;

- українознавчі заходи, майстер-класи з виготовлення сувенірів для ЗСУ;
- навчання з медіаграмотності;
- плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок, енергетичних батончиків для воїнів ЗСУ.

У Куликівській громаді Чернігівського району протягом II половини 2024 року реалізовується соціальний проєкт «Активні парки-локації здорової України». У рамках проєкту були встановлені спортивні майданчики. Систематично проводились фізкультурно-оздоровчі заходи, мета яких популяризація та організація оздоровчої рухової активності усіх категорій громадян, створення умов для зниження показників захворюваності, формування суспільства, об'єднаного ідеєю здорового та активного життя.

З метою популяризації видів спорту, проводяться фізкультурно-оздоровчі заходи та змагання «Пліч-о-пліч всеукраїнські шкільні ліги» серед учнів/учениць закладів загальної середньої освіти у 2024-2025 навчальному році під гаслом «РАЗОМ ПЕРЕМОЖЕМО».

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 09.04.2024 № 385 «Деякі питання реалізації експериментального проєкту з організації оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, в дитячих оздоровчих таборах державних підприємств “Міжнародний дитячий центр “Артек”, “Український дитячий центр “Молода гвардія” і в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, що містяться в Державному реєстрі майнових об’єктів оздоровлення та відпочинку дітей, за принципом «гроші ходять за дитиною» в Чернігівському районі в 2024 році оздоровлено 234 дитини.

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту		
1.	Популяризація та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді.	Збільшення відсотку молоді, охопленої профілактичними заходами.
2.	Проведення спортивних змагань та масових фізкультурно-оздоровчих заходів з залученням усіх верств населення в рамках Національної стратегії з оздоровчої рухової активності.	Збільшення обсягів рухової активності населення і, як наслідок, зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту.
3.	Забезпечення ефективного функціонування, розширення мережі та удосконалення роботи закладів фізичної культури і спорту. Реалізація проєкту «Активні парки – локації здорової України».	Досягнення рівня 20% охоплення дітей і учнівської молоді віком 6-23 років систематичними заняттями у спортивних школах, секціях, клубах
4.	Будівництво нових, реконструкція і ремонт наявних капітальних спортивних споруд та оснащення їх сучасним інвентарем і обладнанням.	Приведення стану наявних спортивних споруд до рівня міжнародних стандартів, створення додаткових умов для занять населення фізичною

		культурою і спортом, підготовки спортивних резервів та спортсменів високого класу.
Розвиток молодіжної інфраструктури		
5.	Набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти (розвиток неформальної освіти).	Збільшення кількості молоді, залученої до неформальної освіти.
6.	Надання підтримки громадським організаціям та ініціативам молодіжного та національно патріотичного спрямування	Збільшення кількості реалізованих соціально корисних проєктів молодіжних громадських організацій.
Утвердження української національної та громадянської ідентичності		
7.	Національно-патріотичне виховання молоді, формування патріотичної свідомості та національної єдності. Реалізація Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності.	Збільшення кількості молоді, залученої до заходів утвердження української національної та громадянської ідентичності.
Забезпечення гендерної рівності		
8.	Проведення комунікативних, інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на формування у суспільстві рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, подолання стереотипних уявлень про роль чоловіка і жінки, запобігання проявам дискримінації в суспільстві.	Проведення не менше двох заходів на рік у кожній громаді. Залучення до проведення заходів близько 1,5% жіночого населення району.

1.9. Розвиток культурного та туристичного середовища

На території Чернігівського району вживаються заходи щодо збереження мережі закладів культури (бібліотек, клубних закладів, музеїв, закладів мистецької освіти, створення культурних центрів). Культурне обслуговування населення в районі здійснюють 485 установ:

- 230 закладів клубного типу;
- 216 бібліотек;
- 16 мистецьких шкіл;
- 3 центри культурних послуг;
- 11 музеїв комунальної форми власності та 10 музеїв, що діють на громадських засадах.

Також на території району на державному обліку перебуває 2231 об'єкт археології, історії та монументального мистецтва.

Результатом розвитку галузей культури і мистецтва має бути створення якісного культурно-мистецького продукту, організація змістовного дозвілля, забезпечення доступності до культурних надбань, сучасних форм культурного самовираження, духовного розвитку, творчої реалізації особистості та розвитку інфраструктури культурної галузі.

Але в умовах збройної агресії російської федерації проти України з 24 лютого 2022 року значних змін зазнали форми, методи та напрямки роботи в культурному середовищі.

У 2024 році через військові дії та внаслідок регулярних ракетних обстрілів значна частина об'єктів туристичної сфери зазнали пошкоджень або припинили свою роботу. Лише 30% садиб сільського зеленого туризму та 60% готелів на сьогодні працюють. Музейні заклади, які є значною складовою туристичної сфери, також втратили велику кількість відвідувачів внаслідок війни. За 9 місяців 2024 року музейні заклади відвідало приблизно 52500 осіб. Внаслідок військової агресії російської федерації зазнали пошкоджень 7 музеїв та заповідників у районі. Вони є особливою частиною національної ідентичності і відновлення постраждалих музейних об'єктів, тому є одним із важливих напрямків у процесі відбудови інфраструктури в районі. Незважаючи на військові дії, продовжувалась робота з удосконалення туристичного сайту Чернігівщина туристична (chernihregion.travel), який має найбільшу базу даних про туристичний потенціал та інфраструктуру Чернігівщини.

Туристична галузь зазнала значних змін через військову агресію російської федерації. Але навіть в умовах війни вона продовжує функціонувати. У громадах проводяться екскурсії, майстер-класи, благодійні заходи та інше.

Міністерство культури та інформаційної політики розробило і надало до виконання «Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України». У зв'язку з цим бібліотечні установи району розпочали роботу з вилучення із своїх фондів літератури, позначеної в рекомендаціях міністерства.

Зміни відбулися і в видовищно-концертній діяльності. Проведення культурно-масових заходів відбувається з урахуванням безпекової ситуації, що значно скоротило їх чисельність. Заходи, що проводяться, направлені на піднесення духу, патріотизму українського народу, мають переважно благодійний характер, збираючи кошти на потреби ЗСУ.

Усі заклади культури району організували плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок, збір продуктів та речей як для потреб ЗСУ, так і для підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Ключові заходи в 2025 році:

- створення належних та безпечних умов для культурного обслуговування на території об'єднаних територіальних громад;
- збереження, відновлення (реставрація) та популяризація історико-культурної спадщини;
- популяризація української мови;
- створення і організація функціонування центрів культурних послуг у громадах

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
1.	Створення умов для формування якісного, висококваліфікованого кадрового забезпечення системи надання культурних послуг.	Підвищення фахового та освітнього рівня працівників культури і мистецтв.

2.	Пошук нових форм відзначення державних свят, ювілейних та пам'ятних дат, основних культурно-масових заходів в умовах воєнного періоду.	Організація та проведення запланованих культурно-мистецьких заходів.
3.	Підтримка та популяризація традиційних народних промислів і мистецьких творчих доробків, організація проведення виставок народних аматорських клубів декоративно-прикладного мистецтва.	Зростання відсотку населення, охопленого культурно – дозвіллевою діяльністю.
4.	Комплектування фонду бібліотек новими надбаннями сучасної літератури та періодичними виданнями.	Підвищення інформаційних можливостей бібліотек.
5.	Проведення у бібліотеках району різноманітних пізнавальних, комунікаційних, інформативних та інших заходів задля заохочення населення району у власному, особистому культурному розвитку.	Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури та підвищення ефективності їх функціонування.
6.	Створення мультикультурних просторів (центрів надання культурних послуг).	Формування ефективної культурної політики в об'єднаних територіальних громадах, створення молодіжних рад, молодіжних центрів, культурно-освітніх просторів.
7.	Участь у семінарах-практикумах у сфері сільського, зеленого та інших видів туризму.	Створення передумов для формування районного конкурентоспроможного туристичного продукту.
8.	Здійснення моніторингу інвестиційних і грантових пропозицій щодо розширення туристичної інфраструктури району.	Створення позитивного туристичного іміджу Чернігівського району, позиціонування його як унікального району з древньою історією та високою духовністю.
9.	Забезпечення належного обліку та стану утримання пам'ятників та пам'ятних знаків, встановлених на території району.	Популяризація пам'яток як об'єктів культурної спадщини, укладення охоронних договорів.
10.	Проведення моніторингу руйнувань та відновлення зруйнованих і пошкоджених об'єктів та закладів культури, закладів туристичної сфери, релігійних споруд тощо.	Пошук можливостей відновлення та реконструкції зруйнованої інфраструктури галузі культури.
11.	Створення і організація функціонування центрів культурних послуг у громадах.	Створення належних умов для розвитку культури, забезпечення творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян.

1.10 Забезпечення соціального захисту населення, в т.ч. внутрішньо переміщених осіб, ветеранів. Підтримка дітей та сімей, оздоровлення дітей, розвиток відповідної інфраструктури

Соціальний захист населення

В умовах збройної агресії російської федерації питання соціального захисту прав людини набувають особливої актуальності, враховуючи масштабне вимушене переміщення осіб, втрату громадянами житла, майна, роботи, засобів для існування, фізичного та психологічного здоров'я тощо.

Саме тому на особливу увагу з боку органів державної влади спільно з органами місцевого самоврядування, громадськими інституціями заслуговує питання підтримки соціально вразливих верств населення та удосконалених наявних напрямків соціальних послуг.

За 9 місяців 2024 року управлінням соціального захисту населення Чернігівської районної державної адміністрації здійснені видатки по державним цільовим субвенціям на надання населенню допомог та компенсацій на суму 258880993,1 грн., в тому числі:

- на виплату допомог сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю, допомоги по догляду за особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу: ДСД особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, ДСД на догляд, тимчасової ДСД непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, тимчасової державної допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «Муніципальна няня» у сумі 240596855,1 грн.;

- на виплату допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплата послуг із здійснення патронату над дитиною у сумі 8680602,60 грн.;

- на соціальні виплати громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на загальну суму 9603,535 грн.

У повному обсязі забезпечується відповідно до законодавства, підтримка малозабезпечених верст населення за п'ятьма основними напрямками: допомога сім'ям з дітьми; державна допомога малозабезпеченим сім'ям; державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та людям з особливими потребами.

Значна увага приділяється роботі по обслуговуванню осіб з інвалідністю, ветеранів війни, учасників бойових дій.

Упродовж 9 місяців поточного року від осіб з інвалідністю прийнято та зареєстровано 192 заяви щодо забезпечення допоміжними та іншими засобами реабілітації.

Для отримання реабілітаційних послуг дітьми з інвалідністю або з групи ризику відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19.01.2022 № 31 «Про затвердження Порядку здійснення реабілітаційних заходів» сформовано 198 електронних направлення до Чернігівського обласного центру комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження».

Для забезпечення санаторно - курортним лікуванням на обліку перебуває 415 осіб пільгових категорій, з них 73 учасники бойових дій, 14 членів сімей

загиблих (померлих) ветеранів війни, 2 учасники війни, 22 особи з інвалідністю внаслідок війни, 304 особи з інвалідністю з дитинства чи загального захворювання.

В управлінні на обліку перебуває 14 осіб, які виявили бажання отримати послуги із соціальної та професійної адаптації відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із соціальної, професійної адаптації ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності, затвердженого постановою КМУ від 03.03.2015 № 179.

На обліку в Чернігівському районі в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб перебуває 20116 осіб, із них - 4359 особи з інших, крім Чернігівської, областей.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» призначено допомогу на проживання 22010 внутрішньо переміщених осіб, із них 913 громадян отримують допомогу в зв'язку з тим, що у них зруйноване житло.

На території Чернігівського району встановлено та введено в експлуатацію 5 модульних містечок для проживання внутрішньо переміщених осіб та осіб, житло яких зруйноване. По кожному містечку визначена (обрана) відповідальна особа, яка постійно знаходиться на території містечок, веде облік проживаючих осіб та займається веденням господарства.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 01.09.2023 № 930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб», при Чернігівській райдержадміністрації утворена робоча група та проводиться моніторинг місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, які повинні відповідати мінімальним вимогам для життєзабезпечення таких осіб, зазначених в пункті 8 даної постанови. За результатами моніторингу робочої групи балансоутримувачам направлені рекомендації щодо усунення недоліків в шестимісячний термін.

На території Чернігівського району зареєстровано 8 місць тимчасового проживання, з яких 3 - у Киселівській сільській раді, 2 - у Новобілоуській сільській раді, 1 - у Куликівській селищній раді та 2 - у Чернігівській міській територіальній громаді.

Загальний фонд мешканців у вищезазначених місцях тимчасового проживання – 1340, з них вільні – 800.

З початку 2024 року в територіальних громадах району зареєстровано 176 звернень щодо домашнього насильства. З них від дітей – 8, від жінок – 152, від чоловіків – 16. Для надання послуг особам, які постраждали від домашнього насильства, в громадах утворені спеціалізовані служби підтримки постраждалих від домашнього насильства – мобільні бригади. Упродовж 2024

року здійснено 130 виїздів та надано соціально – психологічну допомогу 288 особам.

На обліку в управлінні соціального захисту населення райдержадміністрації перебуває 30424 особи, потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Основні заходи на 2025 рік

	Заходи	Результативні показники
1	Забезпечувати санаторно-курортним лікуванням осіб з інвалідністю, ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, учасників АТО/ООС.	100 % використання коштів Міністерства соціальної політики України, Міністерства у справах ветеранів для забезпечення санаторно-курортним лікуванням деяких категорій громадян
2	Організація заходів із соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції, учасників бойових дій, ветеранів.	100 % використання коштів Міністерства у справах ветеранів для направлення учасників АТО, ветеранів на соціальну та професійну адаптацію
3	Забезпечення направлення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та дітей віком до трьох років, які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності, до установ, які надають реабілітаційні послуги, відповідно до бюджетних програм.	100 % використання коштів Фонду соціального захисту інвалідів для направлення деяких категорій громадян до установ, які надають реабілітаційні послуги
4	Реалізація в повному обсязі державної політики у сфері соціального захисту (призначення державних соціальних допомог та компенсацій).	Здійснювати видатки по державним цільовим субвенціям на надання населенню допомог та компенсацій
5	Ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.	Своєчасне занесення даних про внутрішньо переміщених громадян
6	Проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо прийняття нових законодавчих актів або внесенням змін в чинне законодавство.	Своєчасне інформування громадян у ЗМІ та на особистому прийомі в управлінні
7	Організація безплатного харчування потерпілих дітей внаслідок аварії на ЧАЕС, які навчаються в навчальних закладах, розташованих в зоні радіоактивного забруднення.	100 % забезпечення харчуванням потерпілих дітей внаслідок аварії на ЧАЕС, які навчаються в навчальних закладах, розташованих в зоні радіоактивного забруднення
8	Організація роботи із визначення потреби адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах.	100 % надання соціальних послуг громадянам, що їх потребують
9	Вжиття заходів щодо соціального захисту бездомних осіб та запобігання бездомності, із соціального патронажу осіб, звільнених від відбування покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, в межах	100 % надання соціальних послуг бездомним громадянам та особам, звільненим з місць позбавлення волі.

	компетенції, брати участь у діяльності спостережної комісії, утвореної районною державною адміністрацією.	
10	Організація роботи щодо розроблення та виконання комплексних програм і заходів з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії торгівлі людьми.	100 % виконання комплексних програм і заходів

Очікувані результати:

- забезпечення адресної та матеріальної підтримки осіб з особливими потребами, внутрішньо переміщених осіб, інших малозахищених категорій населення;
- підвищення якості надання соціальних послуг та рівня соціального обслуговування вразливих верств населення.

Підтримка дітей та сімей

У Чернігівському районі функціонує 20 служб у справах дітей: 6 сільських, 11 селищних, 2 міських рад та служба у справах дітей Чернігівської районної державної адміністрації.

Протягом 9 місяців 2024 року у районі посиротіли 53 дитини, з них:

- 37 влаштовано до сімейних форм виховання;
 - 31 - під опіку/піклування;
 - 2 - в прийомні сім'ї;
 - 1 – до дитячих будинків сімейного типу;
 - 3 – усиновлено;
- 11 залишилися поза сімейним вихованням та влаштовані:
 - 7 - в сім'ї родичів/знайомих;
 - 3 - в центр соціально-психологічної реабілітації дітей;
 - 1 - в сім'ю патронатного вихователя;
- 5 - не потребували влаштування, оскільки на момент отримання статусу дітей, позбавлених батьківського піклування, вже перебували в закладах:
 - 2 - в будинку дитини;
 - 3 – навчально-реабілітаційний центр.

Із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (423 дитини), які перебувають на обліку служб, 366 охоплені сімейними формами виховання, що складає 86,5%.

Станом на 01.10.2024 року у районі функціонувало 29 прийомних сімей (42 дитини), з яких 2 перебувають за межами України, та 4 будинків сімейного типу (29 дітей). Протягом звітного періоду створено 3 прийомні сім'ї, до яких влаштовано 5 дітей, позбавлених батьківського піклування, також функціонують чотири родини патронатних вихователів. На обліку потенційних прийомних батьків перебуває 2 родини.

Протягом 9 місяців 2024 року громадянами України усиновлено 15 дітей.

Службами у справах дітей Чернігівського району продовжується робота щодо запобігання соціальному сирітству, попередження бездоглядності та безпритульності серед дітей та охоплення сімейними формами виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою підтримки дітей у 2025 році планується реалізувати основні завдання та заходи:

- забезпечити пріоритетний розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: усиновлення, опіка, піклування, створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;
- проводити інформаційні кампанії, поширювати рекламну продукцію щодо формування позитивного сприйняття сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, спонукання кандидатів на створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, патронатних родин;
- забезпечити ведення Єдиного електронного банку даних дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і громадян, які бажають взяти їх на виховання, та Єдиного електронного банку даних дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Соціальний захист ветеранів

Питання соціального та правового захисту ветеранів війни та членів їхніх сімей, а також сімей загиблих ветеранів війни, Захисників та Захисниць України належать до пріоритетних та покладене в основу нової ветеранської політики.

В соціальній сфері актуальним є напрямок впровадження інституту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в системі переходу від військової служби до цивільного життя. Реалізація цього напрямку активно провадиться в районі. Так, станом на 26.11.2024 в 3-х комунальних закладах (установах) Чернігівського району введено 7 вакансій фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб; у 4 закладах (установах) району ще планується введення 8 вакансій фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Під час повномасштабної війни українці щодня живуть під впливом стресу і негативних емоцій. Часто мешканці громад (особливо в малих населених пунктах) не мають доступу до кваліфікованої психологічної допомоги. Тому на території громад у районі уже створено та функціонують 4 Центри Життестійкості, в яких люди можуть отримати психологічну допомогу.

Особам з інвалідністю, ветеранам війни, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисникам та Захисницям, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, учасникам АТО/ООС надаються роз'яснення щодо права їх на пільги та матеріальне забезпечення, які передбачені чинним законодавством України.

Пріоритетні напрямки розвитку ветеранської політики та основні завдання
(проекти) для їх досягнення

Пріоритетний напрям	Завдання	Короткий опис
<p>1. Соціальний захист ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України</p>	<p>1.1. Забезпечення професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України</p>	<p>Організація професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України на місцях за рахунок коштів державного бюджету шляхом професійного навчання суб'єктами освітньої діяльності визначених категорій осіб, надання їм інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг із зазначених питань, підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.</p>
	<p>1.2. Впровадження інституту фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в системі переходу від військової служби до цивільного життя.</p>	<p>Реалізація заходів з підтримки ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких категорій осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і загиблих (померлих) Захисниць України та інших демобілізованих осіб під час їх реадaptaції та реінтеграції в територіальних громадах</p>
	<p>1.3 Створення центрів життєстійкості для осіб, хто опинився в кризових ситуаціях.</p>	<p>Забезпечення та реалізація з надання психологічної підтримки осіб та сімей, які проживають на території громади, зниження рівня стресу та тривожності; адаптація до нових умов життя та кризових ситуацій; навчання основ психічного здоров'я, пошуку інструментів, які допоможуть кожному дбати про свій внутрішній стан; Створення дієвих</p>

		механізмів, забезпечення соціальними послугами у громаді; зміцнення волонтерського руху та підвищення соціальної згуртованості громади.
--	--	---

1.11. Розвиток громадянського суспільства

Створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства, розвиток ефективної взаємодії та співпраці громадськості з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в процесах формування, реалізації державної та регіональної політики, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, підвищення самоорганізації, громадської активності та діяльності організацій громадянського суспільства заради задоволення суспільних інтересів, а саме, шляхом:

- участі інститутів громадянського суспільства у здійсненні громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування;
- стимулювання участі інститутів громадянського суспільства у розвитку територіальних громад району, підтримка їх ініціатив;
- проведення консультацій з громадськістю структурними підрозділами райдержадміністрації з питань формування та реалізації державної політики;
- оприлюднення на офіційному вебсайті райдержадміністрації результатів публічного громадського обговорення нормативно-правових актів, проєктів регуляторних актів, проєктів районних програм економічного, соціального і культурного розвитку;
- забезпечення діяльності Громадської ради при райдержадміністрації;
- сприяння благодійній, волонтерській діяльності та іншим формам громадянської активності;
- забезпечення участі представників інститутів громадянського суспільства в роботі консультативно-дорадчих органів;
- створення системи інформаційного, нормативно-правового забезпечення сталої діяльності інститутів громадянського суспільства;
- підвищення професійного рівня й інституційної спроможності інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації місцевої політики.

1.12. Надання якісних адміністративних послуг

В 2024 році в усіх сільських, селищних та міських радах району діють Центри надання адміністративних послуг. Для покращення послуг з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, підсилення фінансової спроможності районного бюджету в районній державній адміністрації функціонує відділ державної реєстрації Чернігівської районної державної

адміністрації. Так як у відділі державної реєстрації відсутній головний спеціаліст - державний реєстратор, який виконує професійні обов'язки у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань та має доступ до Єдиного державного реєстру, з серпня 2024 року відділ державної реєстрації було включено до переліку суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації та мають право приймати та розглядати заяви, подані для державної реєстрації в електронній формі. Міністерство цифрової трансформації запустило у Дії послугу "єВідновлення". Відтепер українці, чиї домівки постраждали через бойові дії, можуть подати заяву в Дії щодо нерухомого майна, пошкодженого внаслідок російського вторгнення. Ця послуга доступна, якщо об'єкт нерухомого майна зареєстрований в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, тому державними реєстраторами ведеться допомога громадянам в цьому напрямку.

За 2024 рік державними реєстраторами відділу державної реєстрації прийнято на реєстрацію та оброблено в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно 9747 заяв, зокрема: у січні – 555, у лютому – 677, у березні – 781, у квітні – 1029, у травні – 901, у червні – 996, у липні – 996, у серпні – 597, у вересні – 1415, у жовтні – 1800.

За державну реєстрацію прав в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно на рахунок районного бюджету стягнуто коштів у сумі 1 429 630,00грн. за сплату адміністративного збору (у січні – 88 660,00 грн., у лютому – 101 080,00 грн., у березні – 105 230,00 грн., у квітні – 129 690,00 грн., у травні – 174 930,00 грн., у червні – 128 970,00 грн., у липні – 153 690,00 грн., у серпні – 93 690,00 грн., у вересні – 183 690,00 грн., у жовтні – 270 000,00 грн.).

В Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань реєстраційних дій щодо державної реєстрації про юридичну особу та/або фізичну особу-підприємця, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, протягом 2024 року реєстраційні дії не проводились.

2. Комплексне відновлення та розвиток інфраструктури району

2.1. Відбудова та стабільне функціонування соціальної та критичної інфраструктури, системи життєзабезпечення, житла

Населені пункти Чернігівського району, які постраждали та зазнали великої руйнації внаслідок проведення бойових дій р/ф у Чернігівській області: села Киїнка, Павлівка, Трисвятська Слобода, Іванівка, Количівка, Ягідне, Слобода, Новоселівка, Товстоліс, Новий Білоус, Старий Білоус, Рівнопілля, селище Гончарівськ, селище Седнів, селище Михайло-Коцюбинське, міста - Городня та Чернігів, поступово відновлюються.

Законом України від 23.02.2023 року «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» регламентується ведення Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна та надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, оформлення та видача житлових сертифікатів.

Протягом всього періоду дії законодавчих актів щодо надання компенсації за пошкоджене майно з використанням електронної публічної послуги «Відновлення» по Чернігівському району за 2024 рік є такі показники:

Кількість поданих заяв по пошкодженому майну – 4 669:

- відхилено заяв – 686;
- схвалено заяв – 3205;
- нараховано компенсацій – 270 000 000 грн.

Кількість поданих заяв по зруйнованому майну на сертифікати – 902:

- сертифікатів в обробці – 177;
- сформовано сертифікатів – 538;
- відмовлено у видачі сертифікатів – 285;
- нараховано компенсацій – 778 177 800 грн.

Кількість поданих заяв по зруйнованому майну на грошову допомогу на відбудову – 210:

- сертифікати в обробці – 58;
- сформовано сертифікатів – 134;
- відмовлено у видачі сертифікатів – 25;
- нараховано компенсацій – 275 775 187 грн.

Електронна публічна послуга «Відновлення» по наданню компенсацій жителям, які постраждали від агресії р/ф, продовжить свою роботу в 2025 році. Разом з тим, Міністерством розвитку громад та територій розглядається питання надання компенсації постраждалим, яким необхідно проведення капітальних ремонтів.

Продовжують функціонувати змонтовані три модульні містечка на території Киселівської сільської ради в селі Новоселівка: містечко

«Новоселівка – 1» (проживає близько 240 чол.), неподалік лижної бази містечко «Новоселівка – 2» (проживає 112 чол.), в процесі заселення містечко «Новоселівка – 3», яке добудовано та упорядковано. Інших два містечка (по одній модульній споруді в кожній) збудовано на території Новобілоуської сільської ради у селі Рівнопілля та Старий Білоус, де розміщуються до 20 чол. у кожній, та Іванівській сільській раді - селі Красне. Всі містечка забезпечені водопостачанням, водовідведенням та електропостачанням. Основним і єдиним джерелом обігріву і роботи містечок є забезпечення трьохфазною електроенергією, в разі відключення забезпечено резервним альтернативним джерелом живленням від автономних дизельних генераторів. Для цього за кошти громад та спонсорів придбано дизельні генератори для забезпечення живленням всіх модульних містечок. За кошти місцевих бюджетів зроблено запаси пально-мастильних матеріалів.

Продовжується відбудова зруйнованих будинків. Активну участь у цьому проводить «Open Door Ukraine» (ODU). На території Киселівської сільської ради збудовано 5 житлових будинків із сенгвич - панелей: 1 - в селі Товстоліс та 4 - в селі Новоселівка. Наразі будинки знаходяться в стадії завершення будівництва, вирішуються питання оформлення документації та підключення до інженерних мереж. В поточному році в цій же громаді розпочато будівництво ще 2-х житлових будинків для сімей, в яких зруйновані будинки. При будівництві будинків застосовано новітні технології енергозбереження з органічних та екологічно чистих матеріалів коноплі та використанням сонячних панелей. Разом з тим розпочато оформлення матеріалів землеустрою по виділенню земельних ділянок для будівництва індивідуальних житлових будинків мешканцям зруйнованого гуртожитку в селі Новоселівка.

Також беруть участь та співпрацюють з громадами в процесі відновлення такі проекти та організації:

- проект «Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей (НОРЕ)», які збирали інформацію по відновлення багатоквартирних будинків (с. Киїнка, с. Н. Білоус, с. Іванівка, м. Чернігів, с. Кіпті та інші);
- всі 20 громад співпрацюють з системою DREAM – державна цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням з метою залучення коштів на програми для відновлення пошкодженої та зруйнованої інфраструктури;
- «Фонд енергодім» (фонд енергоефективності), згідно з програмою якого передбачено часткове відшкодування витрат на заходи з енергоефективності у розмірі від 40% до 70% для ОСБ-плит.

Продовжуються ремонтно-відновлювальні роботи об'єктів соціальної сфери, розташованих на територіях громад району. В Гончарівській селищній раді проводиться капітальний ремонт дитячого садка «Лісова пісня» з облаштуванням укриття для дітей та персоналу. Ремонт проводиться за кошти «Фонду ліквідації наслідків збройної агресії». Розпочато проектні роботи по будівництву укриття для Гончарівського ліцею, спорудження якого планується в 2025 році.

В Михайло-Коцюбинській громаді проведено ремонт частини приміщень ліцею, яке уціліло від російських бомбардувань, а також розпочато будівництво укриття. Фінансування проводиться за рахунок коштів державного бюджету - програми «Фонд ліквідації наслідків збройної агресії», загальна кошторисна вартість становить 64,038 тис. грн.

Проведено ремонтні роботи по відновленню об'єктів Комунального некомерційного підприємства «Центральна районна лікарня Чернігівської районної ради», зокрема, відремонтовано інфекційне відділення та дах в неврологічному відділенні. Наразі за кошти благодійного фонду проводяться будівельні роботи по реконструкції головного корпусу поліклініки, де досить значні пошкодження як конструктивні, так і оздоблювальні, згідно з виготовленою проектно-кошторисною документацією.

Завершується реконструкція торгівельного центру «Епіцентр», з укриттям для відвідувачів приміщення, яке було зруйноване внаслідок бойових дій. Будівництво проводиться на території Киселівської громади і планується здача в експлуатацію в поточному році.

Продовжуються роботи у Киїнському дошкільному закладі «Малютко», зокрема, відремонтовано дах, виконано утеплення фасадів встановлено нові віконні блоки, проведено ремонт укриття. Відремонтовано фасади, дах, улаштовано найпростіше укриття для ліцею ім. Н.О. Александрової в селі Трисвятська Слобода. Продовжуються ремонтні роботи та обладнано протирадіаційне укриття у Киїнському опорному закладі загальної середньої освіти 1-3 ступеня ім.КостянтинаСвітенка.

Відбувається реконструкція їдальні Іванівського ліцею Іванівської сільської ради, кошторисна вартість становить - 15 млн. грн. Проведено капітальні ремонти приміщень дитячих молодіжних центрів в селі Іванівка та Слобода.

Відповідно постанови КМУ село Ягідне включено в план першочергової відбудови населених пунктів за кошти державного бюджету. В поточному році розпочаті роботи по відбудові села. Київськими архітекторами з залученням чільських фахівців розроблено відповідну концепцію по відбудові цього населеного пункту. За пропозицією Президента України Володимира Зеленського, який відвідував село, приміщення школи з дитячим садком реконструюється в меморіал пам'яті, так як там були закатовані жителі села. Наразі замовником є Служба відновлення та розвитку Чернігівської області, проведено відкритий конкурс по проведенню реконструкції та визначено переможця. На приміщення клубу виготовлено та видано містобудівні умови та обмеження та розпочато проектування нового приміщення клубу з амфітеатром. Проекти планується реалізувати у 2025 році.

На території Новобілоуської сільської ради в селі Старий Білоус, де після пошкодження відремонтовано приміщення школи, наразі розпочаті проектні роботи по реконструкції з добудовою учбового корпусу та спортзалу. Уже виготовлено детальний план, який затверджено, проводяться проектні роботи по будівництву учбового корпусу.

Завершено будівництво першої черги водопровідної мережі по вул. Шкільна та вул. Зелена в селі Халявин, ведуться проектні роботи на будівництво свердловини та другої черги водогону. Продовжується будівництво водозабору підземних вод села Кувечичі за обласною програмою «Питна вода». В стадії будівництва знаходиться водогін в селі Деснянка по вул. Ніцая, планується здача в наступному році.

Розроблено та затверджено детальний план, відповідно якого проводиться проектування протирадіаційного укриття для ліцею в селі Десна та споруди подвійного призначення для закладу освіти в селі Карпилівка Деснянської селищної ради.

Проводяться проектні роботи по будівництву харчоблоку, пральні та підвального приміщення подвійного використання дошкільного навчального закладу «Берізка» з виділенням черг, розташованого в селищі Березна. В селі Тупичів проводиться нове будівництво споруди подвійного призначення з захисними властивостями протирадіаційного укриття КЗ «Тупичівський ліцей» Тупичівської сільської ради.

З метою допомоги у відбудові населених пунктів району, поліпшення житлово-побутових умов проживання в районі продовжує діяти Програма підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства «Власний дім» на 2024-2027 роки, затверджена рішенням двадцять третьої сесії восьмого скликання Чернігівської районної ради від 09 листопада 2023 року. Програма дає змогу людям всіх категорій отримати пільгові кредити як на відбудову власних житлових будинків, так і для розвитку приватного господарства та придбання сільськогосподарської техніки.

Територіальними громадами району прийняті рішення по розробці містобудівної документації «Комплексних планів просторового розвитку громади». Відповідно рішень розпочаті роботи по виготовленню топографічних зйомок та збираються вихідні дані. В наступному році роботи будуть продовжені.

2.2. Відновлення та розвиток дорожнього господарства, транспортної інфраструктури та зв'язку

В поточному році в межах Чернігівського району Службою відновлення та розвитку інфраструктури у Чернігівській області продовжувалось виконання робіт на наступних об'єктах:

- Будівництво мосту через р. Десна на Південному під'їзді до м. Чернігова автомобільної дороги М-01 Київ-Чернігів – Нові Яриловичі;
- Капітальний ремонт мосту через р.Десна автомобільної дороги М-01 Київ – Чернігів –Нові Яриловичі км 136 +177.
- Реконструкція шляхопроводу на км 130+796 автомобільної дороги загального користування державного значення М-01 Київ-Чернігів-Нові Яриловичі.

- Реконструкція автодороги Київ –Чернігів-Нові Яриловичі.

Всі роботи з експлуатаційного утримання виконуються в межах місячних лімітів, згідно з укладеними договорами з підрядними організаціями, які стали переможцями тендерних закупівель.

Стосовно плану ремонтних робіт на 2025 рік, за інформацією служби відновлення та розвитку інфраструктури, вищезазначені роботи по реконструкції та ремонту доріг і мостів планується продовжити.

На балансі Управління капітального будівництва ОДА знаходяться автомобільні дороги загального користування місцевого значення загальною протяжністю 4760,2 км, в т.ч. по Чернігівському району 1359,7 км.

Державним підприємством «Агентство місцевих доріг Чернігівської області» у 2024 році проведені аварійні роботи з експлуатаційного утримання, ліквідації ямковості, руйнувань та деформацій шарів дорожнього одягу на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення Чернігівського району та монтаж конструкцій фермових мостів на місці знищених унаслідок бойових дій.

Городня – Травневе – Дроздиця (10.9км-830 тис. грн);

Добрянка – Дроздовиця – Кузничі (7 км - 9 860 тис. грн);

Київ – Літочки – Кіпті;

Всі роботи виконуються у межах наявного фінансування за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах у сумі 91,1 млн. грн. та співфінансування з місцевого бюджету Гончарівської, Деснянської, Остерської територіальних громад Чернігівського району сумою 35,3 млн. грн.

План ремонтних робіт на наступний рік буде формуватися після доведення орієнтовного обсягу субвенції для Чернігівської області на 2025 рік.

3.Відновлення стабільного функціонування економіки

3.1. Розвиток промислового комплексу району

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Відновлення роботи промислового комплексу		
1	Сприяння відновленню промислового потенціалу району, виявлення проблемних питань підприємств та шляхів їх вирішення	Відновлення виробничих потужностей, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції
2	Залучення коштів державних, грантових та кредитних програм на створення та розвиток високотехнологічних конкурентоспроможних виробництв за рахунок реконструкції, технічного переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей	Модернізовано промислове виробництво, збільшено виробництво конкурентоспроможної продукції з високою питомою вагою доданої вартості
3	Співпраця з іноземними партнерами щодо надання підприємствам технічної допомоги	Отримання допомоги на відновлення, розширення, модернізацію виробництва
4	Підтримка діяльності галузевих об'єднань	Прискорення економічного розвитку. Збільшення обсягу промислового виробництва, підвищення зайнятості працездатного населення, підвищення конкурентоспроможності підприємств

3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу району

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу		
1	Надання інформаційно-консультаційної допомоги сільгосп підприємствам з питань розвитку виробництва, переробки, маркетингу сільгосп продукції, зокрема, екопродукції, налагодження їх співпраці з партнерами, участі у державних та міжнародних програмах .	Запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини, розширення ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції.
2	Сприяння залученню бюджетних та позабюджетних коштів у відновлення та подальший розвиток сільського господарства району	Покращено доступ сільгоспвиробників до фінансових ресурсів
3	Інформаційно-консультаційна підтримка фермерських господарств, в т.ч. із залученням наукового потенціалу.	Збільшення рентабельності підприємств, підвищення рівня заробітної плати найманих працівників, зростання доходів населення, створення нових робочих місць
4	Підтримка молодих фермерів та сімейних фермерських господарств, популяризація використання успішних практик розвитку фермерства. Сприяння розвитку екологічного та органічного виробництв.	Створення нових фермерських господарств, підвищення рівня зайнятості в сільській місцевості. Покращення доступу малих сільгоспвиробників до фінансових ресурсів
5	Підтримка розвитку сільськогосподарських дорадчих служб, спеціалізованих навчальних програм.	Підвищення рівня охопленості спеціалізованими дорадчими послугами суб'єктів господарювання аграрного комплексу, рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників

6	Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед членів особистих селянських, фермерських господарств та фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників про конкурентні переваги провадження їх діяльності у складі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.	Підвищення рівня знань з основ кооперації та переваг функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в області
7	Підтримка участі місцевих виробників у державних та міжнародних форумах, виставково-ярмаркових заходах, фестивалях.	Розширення ринків збуту сільгосппродукції, продуктів її переробки та збільшення обсягів експорту

3.3.Відновлення та стимулювання розвитку бізнесу району

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Адаптація бізнесу до роботи в умовах подолання наслідків збройної агресії		
1	Залучення безповоротної фінансової допомоги для бізнесу: - участь у реалізації урядових грантових програм, зокрема Програми грантової підтримки бізнесу «Робота»; - участь у грантових програмах міжнародної технічної допомоги.	Відновлено або запущено новий власний бізнес. Створено нові робочі місця
2	Залучення державної фінансово-кредитної підтримки для реалізації інвестиційних проєктів суб'єктів малого і середнього підприємництва, в тому числі, коштів Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».	Реалізовано інвестиційні проєкти суб'єктами малого та середнього підприємництва із залученням державної фінансово-кредитної підтримки. Створено нові робочі місця
3	Реалізація інвестиційних проєктів суб'єктами малого та середнього підприємництва із залученням міжнародної фінансово-кредитної підтримки.	Підвищено поінформованість суб'єктів підприємництва щодо можливості започаткування та розширення співпраці з проєктами міжнародно-технічної допомоги. Залучено міжнародну технічну допомогу. Створено нові робочі місця

4	Організація проведення інформаційно-консультаційних, навчальних заходів для підтримки бізнесу області в умовах воєнного стану щодо розвитку молодіжного та жіночого підприємництва, ВПО, ветеранів війни.	Підвищено рівень поінформованості та обізнаності зацікавлених осіб щодо започаткування та ведення підприємницької діяльності та певної адаптації до функціонування в умовах воєнного стану
5	Навчання громадян та суб'єктів підприємництва необхідним навичкам для започаткування та ведення власної справи, активізація участі у програмі перепідготовки кадрів для сфери підприємництва.	Підвищено рівень інформаційного забезпечення та фінансової грамотності суб'єктів підприємництва та осіб, бажаючих відкрити власну справу щодо започаткування та ведення підприємницької діяльності
6	Підтримка місцевих підприємницьких ініціатив, поширення інформації про діючі та нові онлайн інструменти та програми підтримки МСП, проведення інкубаційних, акселераційних програм розвитку підприємницької діяльності, конкурси стартапів тощо.	Підвищено ефективність використання інформаційних технологій, зокрема порталу Дія.Бізнес

3.4. Інвестиційна та зовнішньоекономічної діяльність

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Відновлення інвестиційної активності та зовнішньоекономічної діяльності		
1	Формування баз даних наявних потенційних об'єктів для інвестування (вільних земельних ділянок, незадіяних приміщень, об'єктів незавершеного будівництва, інвестиційних пропозицій тощо).	Покращення обізнаності потенційних інвесторів щодо наявних можливостей інвестування, прискорення процесу прийняття рішень щодо інвестування в економіку району
2	Популяризація та поширення застосування механізму державно-приватного партнерства залучення приватного бізнесу до реалізації проектів на умовах ДПП.	Активізація процесу використання інструменту ДПП, збільшення кількості проектів, реалізованих на умовах ДПП, в т.ч. концесії

3	<p>Організація та участь у навчальних заходах щодо актуальних питань інвестиційної діяльності (професійна комунікація з інвесторами, ведення ділових переговорів, написання та супровід інвестиційних проектів, залучення МТД, грантів, кредитних коштів, державно-приватне партнерство тощо).</p>	<p>Поліпшення якості та підвищення професіоналізму та рівня обізнаності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, інших спеціалістів, що працюють у сфері інвестиційної діяльності. Формування нових навичок та вмінь, що відповідають потребам часу та зростаючим функціональним вимогам.</p>
4	<p>Консультативна, методологічна та інформаційна підтримка органів місцевого самоврядування з питань залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, МТД, грантів, пільгового кредитування, страхування інвестицій тощо.</p>	<p>Впровадження ефективних форм співпраці органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування</p>
5	<p>Налагодження співпраці з міжнародними організаціями-донорами, партнерами з розвитку для отримання міжнародної технічної, благодійної допомоги, кредитів, грантів тощо для відбудови та розвитку територій.</p>	<p>Впровадження ефективних форм співпраці органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування</p>
6	<p>Налагодження співпраці з міжнародними організаціями-донорами, партнерами з розвитку для отримання міжнародної технічної, благодійної допомоги, кредитів, грантів тощо для відбудови та розвитку територій.</p>	<p>Поглиблення та розширення співпраці з партнерами з розвитку, міжнародними фінансовими організаціями, залучення позабюджетних коштів для відновлення, економічного та соціального розвитку району</p>
7	<p>Координація та організація системної роботи щодо залучення коштів, гуманітарної та технічної допомоги міжнародних організацій-донорів, а також укладення відповідних документів (меморандумів, угод тощо) щодо співпраці.</p>	<p>Систематизація та упорядкування процесу залучення позабюджетних коштів на відновлення економічного та соціального розвитку району</p>

8	Організація спільної з суб'єктами господарювання роботи щодо визначення механізмів для розв'язання проблемних питань, що виникають у процесі здійснення ними зовнішньоекономічної діяльності.	Розробка відповідних рекомендацій щодо вирішення проблемних питань регіональних експортерів, підготовка пропозицій для внесення змін до чинних нормативних актів для вирішення проблемних питань, що виникають при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності
---	---	---

3.5. Забезпечення продуктивної та вільно обраної зайнятості громадян

Основні заходи на 2025 рік

№ з/п	Зміст заходів	Очікувані результати
Відновлення та розвиток ринку праці, підвищення рівня зайнятості населення		
1	Сприяння працевлаштуванню населення, що шукає роботу та звертається за послугами до служби зайнятості, на вільні та новостворені робочі місця; подальшому розвитку клієнтоорієнтованості соціальних послуг.	Підвищення рівня зайнятості населення
2	Продовження профорієнтаційної роботи у напрямку інформування та мотивації широких верств населення до професійного росту, розвитку вмінь, компетенцій та кваліфікації протягом усього життя, легальної зайнятості.	Якісна та адресна профорієнтаційна робота з населенням, направлена на обґрунтований вибір або зміну професії відповідно до потреб ринку праці
3	Проведення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних громадян з метою підвищення їх конкурентоздатності та покращання якості робочої сили з урахуванням потреб та відновлення ринку праці.	Покращення якості робочої сили, задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих кадрах

4	Організація громадських робіт, робіт тимчасового характеру та суспільно корисних робіт, які заохочують та стимулюють безробітних до продуктивної зайнятості та здійснюються в інтересах територіальних громад. Залучення безробітних до «Армії відновлення».	Тимчасова зайнятість населення, матеріальна підтримка безробітних, мотивація безробітних до праці
5	Реалізація інформаційної кампанії щодо зниження рівня незадекларованої праці	Підвищення обізнаності суспільства у питаннях незадекларованої праці
6	Посилення впливу контролюючих функцій у забезпеченні дотримання вимог законодавства про працю, зокрема в частині легалізації зайнятості населення та погашення заборгованості із виплати заробітної плати.	Підвищення рівня офіційної зайнятості населення
7	Здійснення спеціального моніторингу погашення підприємствами, установами і організаціями району заборгованості із заробітної плати.	Соціальний захист працівників

III. Джерела фінансування Програми економічного і соціального розвитку Чернігівського району на 2025 рік

Джерела фінансування: кошти Державного та місцевих бюджетів, інші джерела, не заборонені законодавством.

Начальник відділу економіки,
агропромислового розвитку та
захисту довкілля Чернігівської
районної державної адміністрації

Ольга МАНЖУЛА

**Основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку
Чернігівського району на 2025 рік**

Назва показника	Одиниця виміру	Факт 9 місяців 2024 року
Чисельність наявного населення на кінець періоду	тис.осіб	434,6
Культури зернові і зернобобові	тис.т	333,4
Олійні культури (крім соняшнику)	тис.т	24,4
Соняшник	тис.т	107,9
Картопля	тис.т	12,5
Валовий надій молока	тис.т	25,2
М'ясо (реалізація на забій сільськогосподарських тварин у живій вазі)	тис.т	2,9
у тому числі: ВРХ	тонн	1561,6
свиней	тонн	1379,5
Кількість закладів дошкільної освіти	одиниць	126
Кількість закладів загальної середньої освіти	одиниць	115
з них учнів	тис.осіб	39326
Кількість опорних закладів освіти	одиниць	19
Кількість класів у школах, в яких впроваджується інклюзивне навчання	одиниць	358
Частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення до місця навчання і додому, до загальної кількості учнів, які того потребують	%	100
у т.ч. шкільними автобусами	% до потреби	100
Заклади охорони здоров'я I та II ланки,	одиниць	19
- в тому числі: ЦПМСД;	одиниць	7
Кількість бригад Е (III) МД (екстренної швидкої медичної допомоги).	одиниць	39
Кількість музеїв (включаючи національні заповідники),	одиниць	21
- з них комунальної форми власності	одиниць	11
- з них діючі на громадських засадах	одиниць	10
Кількість дитячих будинків сімейного типу	одиниць	4
- у них дітей	осіб	29
Кількість прийомних сімей	одиниць	29
- у них дітей	осіб	29
Кількість дітей, які влаштовані в прийомні сім'ї	осіб	42
Кількість об'єктів природно-заповідного фонду	одиниць	233
Площа земель природно-заповідного фонду	тис.га	126,96

Перелік районних програм, які передбачається фінансувати в 2025 році

	Найменування головного розпорядника місцевих бюджетів/ відповідального виконавця, найменування бюджетної програми згідно з Типовою програмною класифікацією видатків та кредитування місцевого бюджету	Найменування місцевої/ регіональної програми	Дата та номер документа, яким затверджено місцеву регіональну програму	Усього	Загальний фонд	Спеціальний фонд	
						усього	у тому числі бюджет розвитку
4		5	6	7	8	9	10
Чернігівська районна рада Чернігівської області				623 000,00	623 000,00	-	-
Чернігівська районна рада Чернігівської області				623 000,00	623 000,00	-	-
Інша діяльність у сфері державного управління	Програма збереження документів, які не належать до Національного архівного фонду України на 2025-2026 роки		29 сесія 8 скликання, грудень 2024	593 000,00	593 000,00	-	-
Інша діяльність у сфері державного управління	Програма міжнародного співробітництва на 2024-2025 роки		24 сесія 8 скликання, 22 грудня 2023 року	15 000,00	15 000,00	-	-
Інша діяльність у сфері державного управління	Програма фінансового забезпечення нагородження відзнаками Чернігівської районної ради Чернігівської області на 2025		29 сесія 8 скликання, грудень 2024	15 000,00	15 000,00	-	-
Чернігівська районна державна адміністрація Чернігівської області				639 400,00	202 400,00	437 000,00	182 000,00
Чернігівська районна державна адміністрація Чернігівської області				639 400,00	202 400,00	437 000,00	182 000,00
Інша діяльність у сфері державного управління	Програма надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування на 2025 рік		29 сесія 8 скликання, грудень 2024	72 400,00	72 400,00	-	-
Інша діяльність у сфері державного управління	Програма фінансового забезпечення нагородження відзнаками Чернігівської районної державної адміністрації Чернігівської області на 2025 рік		29 сесія 8 скликання, грудень 2024	40 000,00	40 000,00	-	-
Реалізація програм в галузі сільського господарства	Програма передачі нетелес багатодітним сім'ям, які проживають у сільській місцевості Чернігівського району на 2021-2027 роки		06 сесія 8 скликання, 15 квітня 2021 року	182 000,00	-	182 000,00	182 000,00
Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків	Програма розвитку цивільного захисту Чернігівського району на 2025 рік		29 сесія 8 скликання, грудень 2024	40 000,00	40 000,00	-	-

(грн.)

Іменування головного розпорядника пів місцевого бюджету/ відповідального зиконавця, найменування бюджетної програми згідно з Типовою програмною класифікацією видатків та кредитування місцевого бюджету	4	5	Найменування місцевої/ регіональної програми	Дата та номер документа, яким затверджено місцеву регіональну програму	7	Загальний фонд	Спеціальний фонд	
							Усього	усього
				6		8	9	10
аходи та роботи з мобілізаційної підготовки місцевого значення			Програма забезпечення територіальної оборони, національного спротиву та покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин, які дислокуються на території Чернігівського району, на 2025 рік	29 сесія 8 скликання, грудень 2024	25 000,00	25 000,00	-	-
Заходи та роботи з територіальної оборони			Програма забезпечення територіальної оборони, національного спротиву та покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин, які дислокуються на території Чернігівського району, на 2025 рік	29 сесія 8 скликання, грудень 2024	25 000,00	25 000,00	-	-
Надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі			Районна програма підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства „Власний дім” на 2024 -2027 роки	23 сесія 8 скликання, 09 листопада 2023	255 000,00	-	255 000,00	-
Управління соціального захисту населення Чернігівської райдержадміністрації					301 000,00	301 000,00	-	-
Управління соціального захисту населення Чернігівської райдержадміністрації					301 000,00	301 000,00	-	-
Інша діяльність у сфері державного управління			Програма погашення заборгованості за судовими позовами на 2025 рік	29 сесія 8 скликання, грудень 2024	40 000,00	40 000,00	-	-
Надання фінансової підтримки громадським об'єднанням ветеранів і осіб з інвалідністю, діяльність яких має соціальну спрямованість			Районна Програма «Ветеран» на 2025 рік	29 сесія 8 скликання, грудень 2024	261 000,00	261 000,00	-	-
Фінансовий відділ Чернігівської районної державної адміністрації					-	-	-	-
Фінансовий відділ Чернігівської районної державної адміністрації					-	-	-	-
Інші субвенції з місцевого бюджету			Програма виплати винагороди державним реєстраторам на 2025 рік	29 сесія 8 скликання, грудень 2024	-	-	-	-
УСЬОГО				X	1 563 400,00	1 126 400,00	437 000,00	182 000,00